

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

ปริญญา

ครุศาสตร์เกษตร

อาชีวศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Teaching Skills Competencies of Instructors at Rajabhat Chandrakasem University

นามผู้วิจัย นายชินกร จิรขจรจิตกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สายสมร ศรีสุขประเสริฐ, M.Sc.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬารัตน์ วัฒนะ, Ph.D.)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์สายัณห์ ทัดศรี, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์สุรัชย์ จิวเจริญสกุล, ศศ.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Teaching Skills Competencies of Instructors at Rajabhat Chandrakasem University

โดย

นายชินกร จิระจรรจิตกุล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

พ.ศ. 2552

ชินกร จิระจรรจิตกุล 2552: สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย
ราชภัฏจันทรเกษม ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร ภาควิชาอาชีวศึกษา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา:
รองศาสตราจารย์สายสมร ศรีสุขประเสริฐ, M.Sc. 81 หน้า

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และเปรียบเทียบสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.91
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยการใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
แบบบังเอิญ จำนวน 367 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยเรียงลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1
สามารถอธิบายได้กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย (ร้อยละ 28.1) ลำดับที่ 2 สามารถนำเข้าสู่
บทเรียนได้หลากหลายวิธี (ร้อยละ 18.5) และสามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย
(ร้อยละ 18.3) และลำดับที่ 3 สามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น (ร้อยละ 16.3) 2) นักศึกษาทุก
ชั้นปีมีความคิดเห็นต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน
ยกเว้น ด้านความสามารถในการใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาต่างชั้นปีมีความ
คิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

Chinnakorn Jirakajornjaritkul 2009: Teaching Skills Competencies of Instructors at Rajabhat Chandrakasem University. Master of Science (Agriculture), Major Field: Agricultural Education, Department of Vocational Education. Thesis Advisor: Associate Professor Saisamorn Srisukphrasert, M.Sc. 81 pages.

The objectives of the research were to investigate teaching skill competencies of instructors at Rajabhat Chandrakasem University as well as to compare teaching skill competencies of instructors as perceived by the students.

The instrument used in this study was questionnaire constructed by the researcher that employed the reliability at 0.91 Alpha - Coefficient. Three hundred and sixty seven students of Rajabhat Chandrakasem University were used as an accidental random sampling. Frequency, percentage and Chi-square were used as the statistical analysis.

The result of the research were: 1) Teaching skill competencies of instructors indicating by the students' opinions showed that instructors' explanation were concise, clear and easy to understand (28.1%), the instructors could pursue a variety of introduction before beginning the lesson (18.5%), and could summarize the lesson for learners to memorize easily (18.3%). Finally, the instructors could use direct point of questions (16.3%). 2) The students' opinion toward teaching skill competencies at 0.05 level of significance were not different for all items except the instructors' abilities in applying instructional materials properly.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ คำแนะนำจากบุคคลหลายท่าน กล่าวคือ รศ.สายสมร ศรีสุขประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.จุฬารัตน์ วัฒนะ กรรมการสาขาวิชาเอก ศ.ดร.สายัญห์ ทัดศรี กรรมการสาขาวิชารอง รศ.ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆและได้ตรวจรายละเอียดรูปเล่มในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อธิการบดี คณบดี และคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

สุดท้ายขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมนทร์ บุญเจือ ดร.หฤษณ์ นิ่มรักษาและอาจารย์ธรรมศาสตร์ พิษยศาสตร์พงศ์ ที่ให้คำแนะนำตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา นางสาววิลาวัลย์ โพธิ์คำกล้า นางสาววันวิสา โพธิ์คำกล้า นายอาทิตย์ ศรีประไพ นางสาวภัททิรา ชุ่มคำและคนในตระกูลจิรขจรจิตกุลทุกคน ที่คอยให้กำลังใจในการเล่าเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ข้าพเจ้าขอบแต่คุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย คุณป้า คุณอา และครู- อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า

ชินกร จิรขจรจิตกุล

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
ความหมายของสมรรถวิสัย	5
สมรรถวิสัยทั่วไปของครู	6
สมรรถวิสัยทั่วไปของครูเกษตร	7
สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครู	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
คำถามการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	45
ผลการวิจัย	45
ข้อวิจารณ์	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการวิจัย	59
ข้อเสนอแนะ	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	62
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก หนังสือราชการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	71
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	75
ภาคผนวก ค แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	77
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	81

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนนักศึกษาภาคปกติของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	41
2	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	45
3	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	47
4	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี	48
5	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถอธิบายได้กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย	49
6	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น	50
7	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ	51
8	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ เวิร์ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ	53
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด	54
11	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม	55

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและผลการเรียนรู้ของนักศึกษา แต่ในปัจจุบันครูไม่ค่อยเข้มงวดในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา ครูบางท่านประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้จากข่าวหนังสือพิมพ์ สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนทั่วไปไม่เลื่อมใสและเสื่อมศรัทธาที่มีต่อครู ดังนั้นการเป็นครูที่ดีควรมีคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น แต่งกายเรียบร้อย ไม่มีอคติต่อนักเรียน มีความยุติธรรม ตรงต่อเวลา และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2542: 22) เพราะหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะไขไปสู่ความสำเร็จหากครูดี ครูเก่ง ครูมีคุณภาพ และศักยภาพสูง การจัดการกระบวนการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: 63) หน้าที่ครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีหน้าที่ปลูกฝังความรู้สึกรักคิดและจิตใจเยาวชนมีบทบาทในการสร้างสรรค์บัณฑิตอนาคตของบ้านเมืองช่วยให้บุคคลค้นพบวิถีดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัธยาศัย (ณรงค์ เทียนส่ง, 2541: 36)

ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน แต่เนื่องจากพฤติกรรมของครูมีความแตกต่างกันไป และสามารถแสดงออกให้เห็นด้วยพฤติกรรมการสอน และพฤติกรรมการสอนเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน (กิตติศักดิ์ ขันการ, 2529: 8) ดังนั้นผู้ที่เป็นครูควรตระหนักว่า พฤติกรรมใดที่ควรจะนำมาใช้ในการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และพฤติกรรมใดควรละเว้น พฤติกรรมการสอนของครูต้องเน้นการจัดกิจกรรมในด้านการปฏิบัติ คือ ให้ผู้เรียนมีกิจกรรมการปฏิบัติมากที่สุด ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในบทเรียนและการตั้งคำถามกันเอง หรือแสดงบทบาทสมมติ ให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน

แนวความคิดในการศึกษาสมรรถวิสัยของครูในการจัดการศึกษาปัจจุบัน เน้นความรู้ ความสามารถของครู นักวิชาการหลายท่าน ได้จำแนกสมรรถวิสัยที่สำคัญในการเรียนการสอน ออกเป็นหลายลักษณะ ได้แก่ สมรรถวิสัยด้านวิชาการ สมรรถวิสัยด้านสติปัญญา สมรรถวิสัยด้านการปฏิบัติการ สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอน สมรรถวิสัยด้านการศึกษาค้นคว้า สมรรถวิสัยด้าน อารมณ์และจิตใจ และสมรรถวิสัยในด้านการถ่ายทอดความรู้ (ปานจิต ตุ่มทรัพย์, 2530: 2)

สมรรถวิสัยในการสอนมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการสอน โดยเฉพาะด้าน ทักษะการสอน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะจะเป็นตัวชี้ที่บอกถึงคุณภาพและประสิทธิภาพในการ ถ่ายทอดความรู้ที่ดี ครูที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะการสอนจะเป็นครูที่สามารถ เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนได้อย่างถูกต้องแม่นยำและเกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะสอน นั้นจะเป็นการสอนทั้งในภาคทฤษฎีหรือปฏิบัติ (สมสุดา ผู้พัฒนา, 2522: 13) แต่ถ้าไม่มีความรู้ ความเข้าใจในภาคทฤษฎีที่ดีพอก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ดีและถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผล โดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและสามารถ เชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้อย่างได้ผลดี

สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ยังไม่มีการ รวบรวมและศึกษาวิจัยมาก่อนเท่าที่พบเป็นเพียงการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่ออาจารย์ ผู้สอน ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร ในการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย และเป็นแนวทางให้อาจารย์พัฒนาตนเองในการเรียนการสอน ให้ดีขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษากับการพัฒนาบุคลากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษา
2. เปรียบเทียบสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ตามความคิดเห็นของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1- ปีที่ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนให้ดีขึ้นอันจะเป็นหลักประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันฯต่อไป

นิยามศัพท์

สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอน หมายถึง ความสามารถในการนำทักษะการสอน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยทักษะการสอนขั้นต่างๆ คือ

1. ทักษะที่ใช้ในการวางแผนการสอน
 - 1.1 ทักษะการวางแผนการสอน
 - 1.2 ทักษะการทำบันทึกการสอน
2. ทักษะที่ใช้ในระหว่างดำเนินการสอน
 - 2.1 ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
 - 2.2 ทักษะการเร้าความสนใจ
 - 2.3 ทักษะการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ
 - 2.4 ทักษะการใช้สื่อการสอน
 - 2.5 ทักษะการอธิบายและการยกตัวอย่าง
 - 2.6 ทักษะการใช้วาจา กริยา ท่าทาง
 - 2.7 ทักษะการใช้คำถาม
3. ทักษะที่ใช้ในสรุปและประเมินการสอน
 - 3.1 ทักษะการสรุปบทเรียน
 - 3.2 ทักษะการประเมินผล

ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะทักษะที่นักศึกษาสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ด้วยตนเองเพียง 8 ทักษะ ได้แก่ สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี สามารถอธิบายได้กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ สามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย สามารถเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด สามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม

ส่วนทักษะการวางแผนการสอน ทักษะการบันทึกการสอนและทักษะการประเมินผล
นักศึกษาไม่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย ดังต่อไปนี้

ความหมายของสมรรถวิสัย

สมรรถวิสัยเป็นหัวใจในการถ่ายทอดความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายต่างๆ กัน อาทิ ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 748,773) กล่าวว่า สมรรถวิสัย มาจากคำ 2 คำ คือ “สมรรถ” และ “วิสัย” เป็นคำสมาสกัน “สมรรถ” เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ความสามารถ “วิสัย” เป็นคำนาม แปลว่า ขอบเขต แดน ลักษณะที่เป็นอยู่

ดังนั้นคำว่า “สมรรถวิสัย” อาจหมายถึง ขอบเขตความสามารถของบุคคล ในด้านความรู้ ความคิด และเจตคติ ซึ่ง คณะอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษาคณะรัฐมนตรี (2526: 95) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถวิสัย ไว้ว่า หมายถึง คุณสมบัติของบุคคล ที่เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและอุปนิสัย หรือบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามารถ Coker (1976: 54) ได้เพิ่มเติมอีกว่าครูจะต้องประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทุกด้านด้วย Good (1959: 121) ได้ให้ความหมายของสมรรถวิสัยในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเน้นความสามารถที่จะนำเอาวิธีการต่างๆ และความรู้พื้นฐานไปประยุกต์ใช้กับสภาพที่เป็นจริง Anderson (1969: 54) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันแล้ว ยังเสริมอีกว่า จะต้องมีการเรียนการสอนเป็นไปในทางบวกด้วย ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2519: 10) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถวิสัยของครูไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ครูพึงมีในการช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529: 1) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถวิสัยไว้ สอดคล้องกัน โดยเน้นที่ระดับความชำนาญที่พึงปรารถนาและคาดหวัง ซึ่งครูจะต้องแสดงออก จันทรเพ็ญ เชื้อพานิช (2527: 51) ให้ความหมายของคำว่าสมรรถวิสัยไว้สอดคล้องกันและเสริมอีกว่า เป็นความสามารถด้านความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาวิชาเฉพาะ และกระบวนการแสวงหาความรู้ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอน โดยใช้จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียน

มีพัฒนาการที่ดี มาณพ ภาษิตวิไลธรรม (2520: 6) ได้ให้ความหมายของสมรรถวิสัยด้านวิชาการของครูไว้ในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเน้นที่การแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ที่จะให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายของการศึกษา ซึ่งมีใช้หมายถึงเฉพาะพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนรู้ แต่ยักรวมถึงเจตคติและค่านิยมที่มีต่อครูอีกด้วย Coker (ปีอ้างอิงในอรพรรณ ต้นบรรจงและสาโรจน์ แฟงยัง, 2528: 5) อธิบายถึงสมรรถวิสัยว่า คือความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เผชิญ ครูที่สามารถแก้ปัญหาได้ในด้านใดเพียงด้านเดียวก็เรียกว่ามีสมรรถวิสัยในด้านนั้น และครูที่มีสมรรถวิสัยสูงก็หมายถึงผู้ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทุกชนิด

กล่าวโดยสรุป สมรรถวิสัยของครู หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่จะสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามที่ครูพึงมี เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถวิสัยทั่วไปของครู

Hall and Jones (1976: 48-50) ได้จำแนกสมรรถวิสัยของครูออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. สมรรถวิสัยด้านสติปัญญา เน้นในเรื่องความรู้ เชี่ยวชาญ ความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน
2. สมรรถวิสัยด้านปฏิบัติการ เป็นความสามารถด้านการจัดการสอน ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้จากสมรรถวิสัยด้านสติปัญญา
3. สมรรถวิสัยด้านการสอน เป็นความสามารถที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน
4. สมรรถวิสัยด้านการศึกษาค้นคว้า อันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าในตัวครู
5. สมรรถวิสัยด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นสมรรถวิสัยที่เกี่ยวกับค่านิยม เจตคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งในอาชีพ

สาโรช บัวศรี (2519: 47-50) ได้เสนอแนวทางสร้างสมรรถวิสัยในการเป็นครูได้ สอดคล้องและเพิ่มเติมอีกว่า ยังสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี สุรินทร์ ศรีศิริ (2521: 14) ได้เสนอแนวความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเสริมว่า ยังมีความสามารถที่จะช่วยเหลือผู้เรียนให้พึ่งตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนฉลาดหรือผู้เรียนที่ขาดความสนใจให้เกิดความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย Anderson (1969: 51) ได้เสนอ

แนวคิดในลักษณะ เช่นเดียวกันและได้เน้นถึงความสามารถในด้านความรู้ในการประเมินการเรียนการสอนด้วยตนเอง ทำการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลและติดต่อผู้ปกครอง และสำหรับแนวคิดของ Weigand (1977: 1) นั้นเน้นด้านทักษะการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

กล่าวโดยสรุป สมรรถวิสัยทั่วไป หมายถึง ความสามารถ ด้านสติปัญญา ด้านปฏิบัติการ ด้านการสอน ด้านการศึกษาคนคว่ำ ด้านอารมณ์และจิตใจ ที่ครูปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถวิสัยทั่วไปของครูเกษตร

การเรียนการสอนของครูเกษตรในภาคทฤษฎีก็เช่นเดียวกับการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ทั่วไป และยิ่งกว่านั้นต้องนำความรู้ที่ได้นำไปปฏิบัติจริงด้วย ดังนั้น พนิต เข้มทอง (2528: 10) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถวิสัยในด้านการสอนของนิสิตฝึกสอน สาขาศึกษาศาสตร์-เกษตร ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำสมรรถวิสัยของครูในด้านต่างๆ มาใช้ ในส่วนของสมรรถวิสัยของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เน้นความสามารถของครูเป็นหลักในการประกอบอาชีพครูได้ จะต้องมีสมรรถวิสัยในด้านต่างๆ คือ

1. สมรรถวิสัยด้านวิชาการ
2. สมรรถวิสัยทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอน
3. สมรรถวิสัยในการตัดสินใจ
4. สมรรถวิสัยในด้านการถ่ายทอดความรู้

สมรรถวิสัยด้านวิชาการ

หน้าที่ครู คือ การสั่งสอน อบรมผู้เรียนให้มีความรู้ มีวิญญานหรือจิตใจสูงขึ้นไป ซึ่งหมายถึงผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการเป็นอย่างดี ความรู้ทางด้านวิชาการนี้จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้รอบรู้ในด้านวิชาการต่างๆ สุภาพ วาดเขียน (2519: 15) ได้กล่าวว่า การที่ครูมีความรู้ความดีย่อมนำมาซึ่งการสอนสำเร็จผลดีไปส่วนหนึ่งแล้ว ตั้งแต่เริ่มลงมือ การสอน จะเห็นว่าครูที่มีความสามารถในด้านการสอนที่ดีนั้นย่อมมีความสามารถด้านวิชาการ โดยรู้เนื้อหาวิชาที่จะนำไปสอนอย่างลึกซึ้ง

ส่วนรูปแบบและลักษณะการสอนของครูที่ดีนั้น ธนิน ญาณพิทักษ์ (2516: 17) กล่าวว่าครูที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีการถ่ายทอดความรู้ที่ดีและมีความประพฤติดี และเกรียง เอี่ยมสกุล (2511: 281) ให้ทัศนะเกี่ยวกับขอบเขตของงานวิชาการที่ครูต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสมรรถวิสัยทางวิชาการแก่ครูไว้เป็นลำดับดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมายและรายละเอียดของเนื้อหาวิชา
2. จัดทำโครงการสอนและการบันทึกการสอนประจำวัน
3. ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมแก่นักเรียน
4. ศึกษาและจัดทำการวัดผลต่างๆ และนำเอาผลการสอบไปใช้แก้ไขการสอนของครู
5. เตรียมและจัดทำอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวิธีการสอน
6. เลือกและใช้แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบเพื่อส่งเสริมการสอน
7. สอนให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมระหว่างเรียน

เจลีชว นูริภักดี (2520: 370) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของครูไว้ว่า หน้าที่ของครู คือ การสอน แต่ก่อนที่จะสอน ครูจะต้องมีความรู้ก่อนและการที่ครูต้องค้นคว้าความรู้อยู่เสมอ นั้น นอกจากจะทำให้ครูได้รับความรู้ใหม่ๆ แล้วยังช่วยให้ครูส่งเสริมการสอนอันเป็นอาชีพโดยตรง นั้น การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญของครู ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรที่จะสร้างนิสัยการค้นคว้าหาความรู้ให้เกิดขึ้นได้ คำตอบอยู่ที่ว่า จะต้องจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้ามากๆ โดยไม่เน้นการเรียนการสอนในชั้นเรียนมากเกินไป ต้องมีแหล่งค้นคว้าที่ดี และครูผู้สอนใจกว้างที่จะรับความคิดใหม่ รวมทั้งการประเมินผลด้วยการค้นคว้าด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สมรรถวิสัยของครูด้านวิชาการ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้งและมีการถ่ายทอดความรู้ดี ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอและยังต้องฝึกนิสัยตนเองให้เป็นผู้ใฝ่หาความรู้อีกด้วย

สมรรถวิสัยทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอน

การบริหารเป็นกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จซึ่งต้องมีการวางแผนการจัดแบ่งหน่วยงาน ควบคุมขั้นตอนในการดำเนินงาน การจัดบุคลากรเข้าทำงานงบประมาณ การประสานงาน ตรวจสอบติดตามและประเมินผล ถ้าครูผู้สอนมีสมรรถวิสัยในการ

บริหารก็จะดำเนินการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามกฎและระเบียบทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการสอน จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

พินิต เข้มทอง (2528: 16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสมรรถวิสัยการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอน ซึ่งหากพิจารณาตามลำดับขั้นตอนกิจกรรมแล้ว ประกอบด้วย

1. การวางแผนการสอน
2. การจัดการสอนและการจัดห้องเรียน
3. การตัดสินใจในการสอน
4. การประเมินผลการสอน

การวางแผนการสอน

เป็นกิจกรรมอันดับแรกที่ครูต้องกระทำ เพื่อให้การสอนเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การวางแผนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน การเลือกเนื้อหาวิชาการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล ชัยพร วิชาวุธ (2518: 7) ได้เสนอหลักเกณฑ์การวางแผนการสอนระยะยาวและการวางแผนการสอนระยะสั้น ดังนี้

การวางแผนการสอนระยะยาว ได้แก่ การวางแผนวิชาหนึ่งๆ ตลอดภาคการศึกษาหรือตลอดระยะเวลาที่กำหนดสอนวิชานั้นๆ โดยมีสาระสำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของวิชา
2. เนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมในวิชานั้น โดยการจัดระเบียบเป็นหมวดหมู่ตามความเหมาะสม
3. การจัดสรรให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยการแบ่งเป็นสัปดาห์หรือนับเป็นชั่วโมง
4. งานที่มอบหมาย เป็นการกำหนดงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนเพิ่มเติม
5. การวัดผลและการประเมินผล เพื่อทดสอบความรู้
6. หนังสืออุเทศ

การวางแผนการสอนระยะสั้น ได้แก่ การวางแผนการสอนแต่ละครั้งใช้เวลาไม่มากอาจเป็นหนึ่งชั่วโมงหรือสองชั่วโมง โดยมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้ คือ

1. จุดมุ่งหมายเฉพาะในการสอน
2. กิจกรรมทั้งของผู้สอนและผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. วัสดุอุปกรณ์การสอน
4. การประเมินผล

การจัดการสอนและการจัดห้องเรียน

การจัดการสอนและการจัดห้องเรียนเพื่อความเป็นระเบียบในห้องเรียน เพื่อให้การสอนมีการดำเนินไปได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในบทเรียนนั้นๆ การใช้อุปกรณ์การสอน กลุ่มมือครู ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และบรรยากาศในห้องเรียนด้วย

ละเมียด ลีเมอักษรและเชื้อ สาริมาณ (2527: 11) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับห้องเรียนที่ดีว่า ในโรงเรียนเด็กใช้ชีวิตในห้องเรียนมากที่สุด ห้องเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้ ให้การอบรม สั่งสอน และฝึกหัดการทำงานต่างๆ ห้องเรียนจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตการเรียนรู้ของเด็ก เป็นอันมากจุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนรู้เป็นไปเพื่อความรู้ เจตคติ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนจึงชอบที่จะก่อความสนใจ ความต้องการและความพอใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สมความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนที่ดี จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในห้องเรียนเพื่อสนับสนุนการทำงานเป็นหน่วยให้เกิดวินัย เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการวางแผนงานร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเป็นรายบุคคลและความต้องการของกลุ่มชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการสอนของครูและการจัดการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นอกจากหลักการและความมุ่งหมายสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และการจัดห้องเรียนเป็นสิ่งที่ครูต้องทำความเข้าใจ ยังมีทักษะและความสามารถด้านต่างๆ ที่ครูควรได้รับการฝึกฝนอบรม เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี เกี่ยวกับทักษะและความสามารถในด้านการจัดการสอนและการจัดห้องเรียน

สมรรถวิสัยในการตัดสินใจ

ประสิทธิภาพการสอนของครูขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ เพราะการตัดสินใจช่วยให้เกิดการ เรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

Shuell (1971: 56) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องมีการตัดสินใจในการสอน ดังนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้กระบวนการสอน ในแต่ละสถานการณ์
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้วิธีการประเมินผล
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอน

การประเมินผลการสอน

การประเมินการสอนนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวตัดสินประสิทธิภาพการ สอน จากการประเมินผลทำให้ครูได้ข้อมูลย้อนกลับมาว่าครูทำหน้าที่ครบถ้วนและสมบูรณ์แบบ หรือยัง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถ้าครูมีการประเมินผลการสอนของ ตนเองเสมอ เชื่อกันว่าการสอนของครูต้องมีการพัฒนาที่ดีขึ้น การประเมินผลการสอนมี 4 ขั้นตอน ด้วยกันคือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลงานให้แน่นอนอนว่ามีความต้องการประเมินผล งานด้านใด
2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
3. รวบรวมข้อมูลต่างๆ
4. แปลผลจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาได้

ข้อมูลต่างๆ มีความสำคัญในการประเมินผลการสอนของครู ผลที่ได้จะทำให้ประสิทธิภาพ การสอนของครูดีขึ้น อุทุมพร ทองอุไร (2518: 86) กล่าวว่า ข้อมูลที่จะใช้สำหรับการ ประเมินผลการสอนจำแนกออกเป็น ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของวิชา โดยเฉพาะและข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาและแหล่งความรู้ทางวิชาการ โดยเสนอรูปแบบของข้อความ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ สำหรับการประเมินผลการสอนของครูไว้ดังนี้

1. เกี่ยวกับการประเมินผลของวิชาทั่วไป
2. เกี่ยวกับการถามจุดมุ่งหมายของวิชา
3. เกี่ยวกับการถามเนื้อหาวิชาและแหล่งความรู้
4. เกี่ยวกับการรวบรวมเนื้อหา และวิธีการสอน
5. เกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาวิชาของผู้สอน
6. บุคลิกภาพของผู้สอน
7. เกี่ยวกับคำถาม เรื่องความสัมพันธ์ในห้องเรียน
8. เกี่ยวกับเรื่องการกระตุ้นแนวความคิดของผู้เรียน
9. เกี่ยวกับการบ้าน แบบฝึกหัด
10. เกี่ยวกับการทดสอบ การประเมินผลการเรียนและการให้คะแนน
11. เกี่ยวกับเวลาและการทำงานของนักเรียนในวิชา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการสอนที่ครูควรการบริหารจัดการเกี่ยวกับการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพโดยมีการตัดสินใจ และการวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินการสอนสม่ำเสมอ การตัดสินใจเป็นหลักเบื้องต้นในการสอน เพราะครูจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนก่อน กำหนดการสอน เลือกใช้สื่อการสอน เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการวัดผลและประเมินผลที่ดีที่สุดและตรงกับเนื้อหาวิชา เป็นสิ่งที่ครูควรมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เริ่มต้นดำเนินการสอนสอนจนกระทั่งการสอนสิ้นสุด

สมรรถวิสัยในด้านการถ่ายทอดความรู้

แม้ว่าครูมีความรู้ความสามารถทางวิชาการและทักษะต่างๆ แต่ถ้าครูถ่ายทอดไม่เป็นย่อมไม่เกิดผลทางการศึกษา ครูจึงต้องมีความสามารถและทักษะในกลวิธีการสอนต่างๆ เพื่อให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518: 142-144) ได้รายงานบทบาทของครูที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวกับบทบาทต่อผู้เรียนในด้านกลวิธีการสอนของครูไว้ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงในการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความริเริ่ม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ แนะนำให้ผู้รู้จักการค้นคว้าศึกษา เลือกทางของตนเอง โดยไม่มีการบังคับ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

2. ฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้นมีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักสิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย

3. สนใจศึกษาความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

4. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถและความคิดของผู้เรียน เนื้อหาที่สอดคล้องกับความเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

พฤติกรรมการสอนที่พึงประสงค์นั้น นอกเหนือจากครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการเป็นอย่างดีแล้ว ครูจะต้องมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างสูงสุดและใช้เวลาน้อยที่สุด ได้แก่ เทคนิคการสอนต่างๆ อุปกรณ์ ทักษะการสอนประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สุกัญญา ธารีวรรณ และคณะ (2520: 127) กล่าวไว้ว่า ครูควรได้รับการฝึกฝนในทักษะต่างๆ ที่สำคัญ คือ

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
2. ทักษะการใช้คำถาม
3. ทักษะการสรุปเรื่อง
4. ทักษะการใช้อุปกรณ์
5. ทักษะการใช้กระดานดำ
6. ทักษะการเร้าความสนใจ
7. ทักษะการเสริมสร้างกำลังใจ
8. ทักษะการกระตุ้นความคิด
9. ทักษะการอธิบายและเล่าเรื่อง
10. ทักษะการยกตัวอย่าง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สมรรถวิสัยการถ่ายทอดความรู้ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าครูมีความรู้กว้างขวางแต่ไม่สามารถนำความรู้มาใช้ได้ ก็ไม่เกิด

ประโยชน์ แก่ผู้เรียน ดังนั้นสมรรถวิสัยในการถ่ายทอดความรู้นี้ ควรได้รับการฝึกฝน ศึกษาอบรมให้มากขึ้น เมื่อพิจารณาสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น สมรรถวิสัยของครูโดยส่วนใหญ่จะเน้นทางปฏิบัติ ส่วนเนื้อหาวิชาการนั้นก็มีความสำคัญยิ่ง และครูควรมีความพร้อมในด้านเนื้อหาวิชาการ ใฝ่หาความรู้และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน

สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครู

แนวคิดในการเรียนการสอน เชื่อว่าครูที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในแต่ละสมรรถวิสัยจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพโดยส่วนรวมของครู สมรรถวิสัยนั้นก็ คือสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอน

พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ (2526: 51) ได้เสนอความคิดเห็นเห็นผู้ที่มีทักษะตามแนวคิดของ Good ไว้ว่า ผู้ที่มีทักษะ คือ ผู้ที่มีความสามารถเรียนรู้วิธีการกระทำกิจกรรมใดๆ ได้โดยง่ายและถูกต้อง หมายความว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมทางกายหรือทางสมอง

วินิจ เกตุจำและชาญชัย ศรีไสยเพชร (2522: 212) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทักษะการสอนไว้ว่า เป็นการฝึกฝนความชำนาญในเทคนิคการสอนแต่ละอย่าง เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความคล่องแคล่วและความเชื่อมั่นใจสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และฝึกซ้ำได้ด้วย ส่วนชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525: 1) ได้ให้ความหมายของการฝึกทักษะได้สอดคล้องกันและได้เพิ่มอีกว่า เพื่อเตรียมครูให้มีประสิทธิภาพในการสอนสูงขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะการสอนของครู เป็นการฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถในด้านการสอน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและวิธีการเทคนิคที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่ผู้เรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนให้แก่ครู ทักษะการสอนมีมากมายหลายทักษะซึ่งแต่ละทักษะก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากันขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ของวิชา

การจำแนกทักษะการสอน

การสอนประกอบด้วยกลุ่มทักษะหลายๆ ทักษะซึ่งนักศึกษาฝึกสอนหรือครูประจำการก็ยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ ดังนั้นการที่จะฝึกทักษะต่างๆ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งการแบ่งทักษะการสอนนั้น มีแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่นกาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 49) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการแบ่งทักษะจากการรวบรวมของภาควิชาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้แบ่งทักษะและสมรรถวิสัยของครูออกเป็น 7 ประเภท

1. การเร้าความสนใจ
2. การเตรียมการสอน
3. การให้ความรู้
4. การนำอภิปราย
5. การให้คำปรึกษาแนะแนว
6. การควบคุมวินัย
7. การประเมินผล

ส่วนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2519: 19) ได้เสนอการแบ่งทักษะในการสอนที่คล้ายคลึงกันและได้เพิ่มเติมอีกในด้านทักษะการสอนกลุ่มนักเรียนกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ตลอดจนทักษะการฝึกพัฒนาความคิดนักเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการจำแนกทักษะการสอนมีการจำแนกหลายวิธี ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ในที่นี้จะจำแนกทักษะการสอนออกไปตามลักษณะของการทำงานหรือการจัดการเรียนการสอนซึ่งในแต่ละขั้นตอนนี้มีทักษะที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ทักษะที่ใช้ในการวางแผนการสอน
2. ทักษะที่ใช้ในระหว่างการดำเนินการสอน
3. ทักษะที่ใช้ในขั้นเสร็จสิ้นการสอน

1. ทักษะที่ใช้ในการวางแผนการสอน ประกอบด้วย ทักษะการวางแผนและทักษะการทำบันทึกการสอน

1.1 ทักษะการวางแผนการสอน ในการทำงานที่ดีและประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องมีการวางแผน ในด้านการเรียนการสอนก็เช่นกันต้องมีการลำดับการสอน การวางขั้นตอนในการสอน เลือกวิธีสอนเนื้อหาสาระตลอดจนถึงการประเมินผลงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ความมุ่งหมายในการฝึกทักษะนี้คือเพื่อที่จะให้ครูมีความสามารถในการวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมครบถ้วนในเนื้อหา เวลาที่ใช้ทำการสอนและวิธีการจัดตลอดจน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกทักษะการวางแผนนี้เป็นทักษะส่วนบุคคล ฉะนั้นครูทุกคนต้องมีทักษะในการวางแผนด้วย

1.2 ทักษะในการทำบันทึกการสอน ทักษะในการทำบันทึกการสอนนี้เป็นทักษะย่อยส่วนหนึ่งของทักษะการวางแผนการสอน เพราะทักษะในการทำบันทึกการสอนเป็นการวางแผนระยะสั้น ครูที่มีทักษะการสอนจะสามารถเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่ครูต้องการให้ผู้เรียน ได้แสดงออกในรูปของพฤติกรรม เช่น จำแนกได้ อธิบายได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะดวกในการประเมินผลทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนการจัดเนื้อหาในการสอนในแต่ละวันให้เหมาะสมกับเวลาและกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการสอน

2. ทักษะที่ใช้ระหว่างดำเนินการสอน ในการดำเนินการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างแท้จริง

ชัดเจน ทักษะต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการเร้าความสนใจ ทักษะการถ่ายทอดและ สื่อความหมาย ทักษะการใช้คำถาม เป็นต้น

2.1 ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเริ่มต้นการสอน เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนของครู ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของบทเรียนชัดเจนขึ้น นักเรียนได้รู้ว่าต่อไปจะเรียนเรื่องอะไรและสามารถนำความรู้และทักษะที่มีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนที่ครูจะสอนได้ ควรใช้เวลาในการนำเข้าสู่บทเรียนประมาณ 5-10 นาที (อัญชลิ แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ, 2523: 176) ส่วนชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2528: 200) ได้ให้ความหมายของการนำเข้าสู่บทเรียนไว้ว่าเป็นทักษะการสอนขั้นเริ่มต้นการสอนที่ครูใช้เรียกความสนใจของนักเรียน

และชี้แนวมนมคติหรือความคิด รวบรวมเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียน มีทั้งการนำเข้าสู่บทเรียน โดยครู และโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้นำสู่บทเรียน

จากแนวคิดดังกล่าว ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2528: 200) ได้เสนอแนวทางในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้คือ

1. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการบรรยาย เป็นการนำด้วยการพูดตามปกติหรือมีสื่อ
2. ประกอบด้วยก็ได้ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด
3. การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้คำถามเป็นการนำ
4. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้สื่อการสอน
5. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่าเรื่องและเล่านิทาน
6. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการทบทวนบทเรียนเก่าให้สัมพันธ์กับบทเรียนใหม่
7. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกม
8. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ
9. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการแสดงละคร ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ
10. การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการทดลอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ ในการที่จะเลือกใช้วิธีการใดนั้น ครูผู้สอนควรมีหลักในการพิจารณา ซึ่งอัญชติ แจ่มเจริญ และ สุกัญญา ธารีวรรณ (2523: 176) ได้กล่าวถึงหลักในการพิจารณาซึ่งสามารถสรุปดังนี้

1. ครูควรศึกษาความรู้เดิมของนักเรียนเพื่อหาวิธีที่ทำให้นักเรียนสนใจ หากไม่มี
2. ประสิทธิภาพเดิมเลยก็จะเชื่อมโยงไปสู่เรื่องที่จะสอนได้ยาก
3. ศึกษาเนื้อหาที่จะสอนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วพิจารณา เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกลมกลืนกัน
4. ศึกษากิจกรรมที่จะนำมาใช้ให้เข้าใจ เพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2. ทักษะการเร้าความสนใจ การเร้าความสนใจเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลดี ปัญหาการสอนโดยทั่วไปประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนไม่

ประสบผลสำเร็จ คือ ความเบื่อหน่ายในการเรียน เพราะต้องนั่งฟังคำสอนเป็นเวลานานๆ สิ่งที่จะไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายก็คือครูต้องปรับปรุงบทเรียนให้เป็นที่น่าสนใจให้ผู้เรียนใช้สติปัญญาของตนในการเรียนและการจัดวิธีการสอนหลายๆ แบบ ไม่ซ้ำซากจำเจเหมือนกันตลอดเวลา เหล่านี้เป็นเทคนิคในการเร้าความสนใจ

รุ่งทิวา ศรีจักรกร (2527: 166) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะนี้ว่า ทักษะการเร้าความสนใจ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนและติดตามโดยตลอดมีการเปลี่ยนเทคนิคการสอนในแบบต่างๆ ก่อนที่ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย

วินิจ เกตุขำและชาญชัย ศรีไสยเพชร (2522: 228) กล่าวว่า จากการค้นคว้าทางจิตวิทยา ทำให้เรารู้ว่าสิ่งที่มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดความสนใจมีหลายประการ คือ ความเข้มของแสง แสงสว่างมากหรือน้อยทำให้เกิดความสนใจ ความแตกต่างในเรื่องขนาดใหญ่เล็ก การเคลื่อนไหวตลอดไป จนถึงกิจกรรมที่ทำด้วยตนเองจะได้รับความสนใจมาก ตามทฤษฎีทางจิตวิทยาและข้อที่สังเกตได้จากห้องเรียน กล่าวว่า พฤติกรรมการเร้าความสนใจโดยทั่วไปหมายถึง การดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นให้เกิดความสนใจเพิ่มขึ้นจนสามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนดังต่อไปนี้ คือ การเคลื่อนไหว ท่าทาง การเปลี่ยนวิธีการพูด การเปลี่ยนโดยการเน้นประสาทสัมผัสการรับรู้ของผู้เรียน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ตลอดจนการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว สิ่งเหล่านี้ครูจะเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น จะเป็นสิ่งเร้าความสนใจแก่ผู้เรียน

ความสนใจของคนนั้นไม่อยู่นิ่ง มักมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจสิ่งต่างๆ อยู่เสมอในการนั่งฟังคำบรรยายในช่วงเวลาครึ่งชั่วโมง น้อยคนที่สนใจฟังในขณะที่นั่งฟังก็อาจจะคิดไปในเรื่องต่างๆ กันคนเราต้องรับรู้ในสิ่งต่างๆ และเปลี่ยนบ่อยๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการฝึกทักษะเร้าความสนใจ หลังจากการได้รับการฝึกทักษะนี้แล้วจะทำให้ครูสามารถเลือกวิธีเร้าความสนใจต่างๆ มาใช้อย่างเหมาะสมและมีการแปรเปลี่ยนเทคนิคการสอนวิธีการหนึ่งไปสู่เทคนิคการสอนอีกวิธีหนึ่งอย่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี การเร้าความสนใจไม่ใช่จำกัดอยู่เพียงวิธีเดียวเท่านั้น ครูอาจใช้วิธีก็ได้แต่ต้องสอดคล้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน เช่นการเล่าเรื่อง การเล่นเกมส์ ร้องเพลง เป็นต้น ประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดแก่ผู้เรียนนั้น เพื่อให้มีความพร้อมและสนใจบทเรียนนั้นอย่างสม่ำเสมอ มีความเข้าใจบทเรียนอย่างแจ่มแจ้งและมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาหาความรู้

2.3. ทักษะการถ่ายทอดและสื่อความหมาย ทักษะการถ่ายทอดและสื่อความหมาย เป็นทักษะย่อยประกอบไปด้วย ทักษะการใช้สื่อการสอน ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง ทักษะการใช้วาจา กริยา ท่าทาง

2.3.1 ทักษะการใช้สื่อการสอน สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการเรียน การสอน ให้การสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ เพราะสื่อการสอนมีลักษณะพิเศษซึ่งสามารถ ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนอย่างมีความหมาย กล่าวคือ การสอนจะเป็นจุดศูนย์รวมความสนใจ สามารถเพิ่มความเป็นรูปธรรมและความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ สามารถนำเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่ไกลเข้ามาในห้องเรียนได้ สื่อการสอนจะเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวหรือสิ่งเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและสามารถจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้นาน ครูนำอุปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนได้อย่างถูกขั้นตอน ทำให้การสอนเป็นที่น่าพอใจ ผู้เรียนก็จะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง โดยครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอนการสอน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การใช้สื่อการสอนจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของครูเป็นสำคัญ

รุ่งทิวา ศรีจักรกร (2527: 152) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนว่ามีความมุ่งหมาย เพื่อให้ครูมีความรู้ในการใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูจะสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. เลือกสื่อการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและขั้นตอนของการสอน
2. เตรียมสื่อการสอนให้พร้อม และเป็นไปตามลำดับขั้นของการใช้ได้อย่างถูกต้อง
3. ใช้สื่อการสอนอย่างคุ้มค่า โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากสื่อการเรียนเป็นสำคัญ
4. มีวิธีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับสื่อการสอนแต่ละชนิดและเหมาะสมกับระดับวัย และสติปัญญาของผู้เรียน
5. จัดหาสื่อที่จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากที่สุด
6. จัดหาสื่อที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาและได้รับความรู้จากสื่ออื่นๆ ด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนประเภทประกอบการอธิบายก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทั้งการฟังและการเห็น ความคงทนของความจำยาวนานกว่าใช้คำพูดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังช่วยเร่งเร้าความสนใจ ประหยัดเวลาในการอธิบายทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดและความเข้าใจง่ายขึ้น

2.3.2 ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง การอธิบายเป็นทักษะที่จำเป็นในการสอน เพราะเป็นการสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับครู ให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องกับการอธิบายสาระสำคัญที่เป็นนามธรรมนั้น มักทำให้ผู้เรียนเข้าใจยาก สิ่งที่จะช่วยก็คือจำเป็นต้องให้เชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยการยกตัวอย่าง ด้วยเหตุนี้การให้ตัวอย่างจึงเป็นเรื่องของกระบวนการการอธิบายและทักษะที่มีความสำคัญมาก

รุ่งทิวา ศรีจักรกร (2527: 171) ได้ให้ความหมายของการอธิบายไว้ว่า หมายถึง การพูด การกระทำ หรือกระบวนการที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจ การอธิบายที่ดีจะต้องได้นื้อหาสาระและต้องเป็นที่น่าสนใจและเข้าใจในการอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้ได้ผลนั้น การยกตัวอย่างช่วยให้อธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นการอธิบายเป็นหัวใจในการบรรยาย ทักษะการอธิบายก็น่าจะเป็นทักษะเบื้องต้นที่ครูควรรู้และการเรียนการสอน การอธิบายและการยกตัวอย่างจึงรวมเข้าด้วยกันอยู่เสมอ

ดังนั้นการอธิบายอาจหมายถึง การพูดเป็นการกระทำหรือกระบวนการที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจในการยกตัวอย่างมาขยายคำอธิบายนั้น ชาลูนชัย ศรีไสยเพชร (2525: 30) ได้เสนอแนะวิธีการต่างๆ ในการอธิบายไว้ 3 ประการใหญ่ๆ คือ

1. พวกที่ใช้ถ้อยคำวาจา ได้แก่ การยกคำพังเพย โคลงกลอน ที่มีความหมายเหมือนหรือเปรียบเทียบได้กับนามธรรมหรือสิ่งที่ครูต้องการอธิบายข้อความที่ขมกลืนเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสาระสำคัญที่เด่นชัดขึ้นแต่ต้องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนรู้จักแล้ว
2. พวกที่ใช้กิจกรรม คือ ให้ผู้เรียนได้ฝึก ทดลองทำ สาธิต ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจน โดยการกระทำของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
3. การใช้อุปกรณ์ประกอบคำอธิบายจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถูกต้องรวดเร็วขึ้น อุปกรณ์ก็มีทั้งของจริงของจำลองและ โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการอธิบายที่ดีนั้น ควรใช้ภาษาง่ายๆ กะทัดรัดให้ความหมาย น่าสนใจและครอบคลุมใจความสำคัญ ส่วนการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบเพื่อขยายสาระสำคัญให้กระจ่างขึ้นมี 2 ทาง คือแบบนิรนัยและอุปนัย การใช้วิธีการอธิบายและยกตัวอย่างวิธีใดก็ตามจะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น อาจจะใช้วิธีแบบยกตัวอย่างและกฎในการสอนวิชาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การเลือกตัวอย่างมีความสำคัญไม่น้อย ตัวอย่างต้องน่าสนใจ เข้าใจง่าย สอดคล้องกับบทเรียนช่วยขยายความสำคัญให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเหมาะสมกับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน การยกตัวอย่างมากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนมากยิ่งขึ้น

2.3.3 ทักษะการใช้วาจา กริยา ท่าทาง ในการเรียนการสอนนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้ในเรื่องวิธีการสอน การจูงใจและการสื่อความหมายก็ตาม การแสดงวาจา กริยา ท่าทาง ในการสื่อความหมายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ครูผู้ใดสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนตั้งแต่เริ่มต้น การสอน ระหว่างดำเนินการสอนและผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย เมื่อจบการสอนแล้วยังคงพอใจที่จะเรียนต่อนับว่าครูทำหน้าที่ได้ดีเยี่ยม

รุ่งทิวา ศรีจักรกร (2527: 185) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความมุ่งหมายและการใช้วาจา กริยา ท่าทาง พอสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของทักษะนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเลือก วาจา กริยา ท่าทาง ที่เหมาะสมแล้วนำไปฝึกจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้วาจา กริยา ท่าทาง ประกอบการสอนและเสริมบุคลิกภาพ ได้แก่ การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนอิริยาบถ การใช้มือและแขน การแสดงออกทางสีหน้าสายตา การทรงตัว และการวางท่าทาง การใช้น้ำเสียงตลอดจนการแต่งกาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะการใช้วาจา กริยา ท่าทาง ในการประกอบการเรียนการสอน ทำให้ครูรู้บุคลิก ได้แก่ การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนอิริยาบถ การใช้มือและแขน การแสดงออกทางสีหน้าสายตา การทรงตัวและการวางท่าทาง การใช้น้ำเสียงตลอดจนการแต่งกาย เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

2.4. ทักษะการใช้คำถาม คำถามมีบทบาทในการเรียนการสอน เพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบันนี้ก็คือ ให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ วิเคราะห์ปัญหาและต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน เพื่อพัฒนาความคิดของตนเอง รวมทั้งความเชื่อมั่นที่ถูกต้อง ครูจะต้องมีกลวิธีในการสอนหลายอย่าง ที่สำคัญก็คือจะอย่างไรครูจึงจะใช้

คำถามอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่พบในการสอนทุกระดับ ข้อบกพร่องที่พบเสมอในการใช้คำถาม คือ การใช้คำถามไม่ชัดเจน ใช้คำถามประเภทความรู้ความจำมากเกินไป บางรายไม่ถามเลยขณะทำการสอน ครูเป็นผู้พูดฝ่ายเดียว สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนการสอนทั้งนั้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูต้องศึกษาปัญหาแบบต่างๆ และทำการฝึกฝนในการใช้คำถามให้ถูกต้องคล่องแคล่ว

ประคินันท์ อุปรนัย (2527: 173) ได้ให้ความหมายทักษะการตั้งคำถามว่า หมายถึงความสามารถหรือความคล่องของครูในการตั้งคำถามหลายๆ แบบ เพื่อให้ได้คำถามแต่ละแบบนั้นได้รับคำตอบจากผู้เรียนจะต้องใช้การสังเกตด้วยตนเอง หรือ ใช้ความคิดอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าการจำเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ส่วนกาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 58) ได้ให้ความหมายสอดคล้องในแนวเดียวกันและเพิ่มเติมอีกว่าจะเป็นการพัฒนาสติปัญญาและเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2520: 1-7) ได้จำแนกประโยชน์ของการตั้งคำถามพอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถทางความคิดให้แก่ผู้เรียน การสอนที่ปราศจากคำถาม จะไม่สามารถเพาะนิสัยการคิดที่ดีแก่ผู้เรียนได้
2. ใช้เป็นส่วนเร้าความสนใจ ทั้งนี้อาจจะใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ทุกขั้นตอนที่สอน เช่น การใช้คำถามที่ชัดเจน อาจเป็นการเริ่มต้นที่ดี การซักถามระหว่างการเสนอความรู้ก่อให้เกิดความเข้าใจ
3. คำถามที่ดีก่อให้เกิดการอภิปรายต่อเนื่อง เป็นการขยายความคิดและแนวทางในการเรียนรู้
4. ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้มิได้หมายถึงเฉพาะการตอบคำถามเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง การมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรมอีกด้วย
5. ใช้เป็นสื่อกลางเชื่อมโยง ระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ การใช้คำถามที่ดีในบางครั้งจะเป็นต้นเหตุให้ผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการค้นคว้า

6. ใช้คำถามทบทวนหรือสรุปเรื่องราวที่สอนให้กะทัดรัดยิ่งขึ้น

7. ใช้วัดความเข้าใจและความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งวัดผลการสอนว่าเป็นไปตามจุดหมายเพียงใด

ชวาล แพร์ตกุล (2509: 187-269) ได้แบ่งประเภทคำถามพอสรุปได้ ดังนี้

1. ความรู้ความจำ หมายถึง การถามความสามารถในการระลึกได้ของเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้ถามเคยพบเห็น เคยได้ยินหรือเคยมีประสบการณ์มาแล้ว รวมทั้งสิ่งที่สัมพันธ์กันกับประสบการณ์นั้นๆ

2. ความเข้าใจ หมายถึง การถามความสามารถในการจับใจความสำคัญแปลความหมายของสิ่งของหรือสัญลักษณ์ที่พบเห็นหรือเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดสามารถย่อความสำคัญของสิ่งนั้นตลอดจนสามารถตีความและจินตนาการเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่พบเห็นได้อย่างกว้างขวาง

3. การนำไปใช้ หมายถึง การถามความสามารถที่จะนำความรู้หรือความเข้าใจในสิ่งที่เห็นแล้วไปแก้ปัญหาใหม่หรือไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4. การวิเคราะห์ หมายถึง การถามความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ได้ว่าสิ่งนั้นประกอบด้วยส่วนย่อยๆ อะไรบ้าง ส่วนไหนเป็นส่วนสำคัญที่สุดแต่ละส่วนย่อมมีความสัมพันธ์กันอยู่อย่างไร สัมพันธ์กันอยู่ด้วยหลักการหรือทฤษฎีใด

5. การสังเคราะห์ หมายถึง การถามความสามารถในการผสมส่วนย่อยๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ผลใหม่ที่สมบูรณ์ดีกว่าหรือแปลกกว่าเดิม

6. การประเมินค่า หมายถึง การถามความสามารถในการพิจารณาตัดสินเรื่องราว เหตุการณ์ บุคคลหรือสิ่งต่างๆ ว่าดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่ โดยมีหลักเกณฑ์มีเหตุผล

Hoover (1980: 101) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเภทการใช้คำถามสอดคล้องและได้เพิ่มเติมประเภทคำถาม คือ คำถามประเภทปลายเปิด เป็นรูปแบบหรือหลักเกณฑ์ในการเสนอประสบการณ์ คำถามประเภทโต้ถามและคำถามประเภทชี้แนะ

3. ทักษะที่ใช้ในขั้นเสร็จสิ้นการสอน ประกอบด้วย ทักษะการสรุปบทเรียนและทักษะการประเมินผล

3.1. ทักษะการสรุปบทเรียน คือ การสรุปบทเรียนเป็นการสรุปสาระสำคัญของบทเรียนเพื่อให้รู้ว่าผู้เรียนกำลังเรียนอะไร และจะนำความรู้ใหม่นี้ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนบทเรียนใหม่ ได้อย่างต่อเนื่องและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนใหม่กับบทเรียนเก่าได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น การสรุปบทเรียนนั้นครูอาจเป็นผู้สรุปเองหรือให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปภายใต้การชี้แนะหรือแนะแนวทางของครูก็ได้

ประคินันท์ อุปรนัย (2527: 191) ได้เสนอความจำเป็นของทักษะการสรุปบทเรียนสำหรับการสอนของครูว่าการสรุปบทเรียนนั้นทำได้หลายวิธี คือ

1. การสรุปบทเรียนจากการตั้งคำถาม
2. การสรุปบทเรียนจากการใช้อุปกรณ์
3. การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ของผู้เรียนเองที่ได้รับจากการสังเกตและจากการทดลอง
4. การสรุปบทเรียนโดยใช้ความคิดเห็นร่วมกันของผู้เรียน
5. การสรุปจากผลของสถานการณ์จำลอง

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 2) ได้กล่าวถึงวิธีการสรุปบทเรียนว่ามีหลายวิธี โดยครูจะต้องเลือกวิธีให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ของการสอนและขั้นตอนของการสอน ซึ่งมีหลายวิธี ดังนี้คือ

1. การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบหรือตอบข้อซักถามความเข้าใจ
2. การให้นักเรียนเล่าเรื่องสรุป
3. การให้นักเรียนสาธิตหรือครูสาธิตแล้วซักถามขั้นตอนการสาธิต

4. การแบ่งกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นและสรุปรายงาน
5. การให้นักเรียนสรุปจากประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกตและจากการทดลอง
6. การให้นักเรียนสรุปจากสถานการณ์จำลอง
7. การให้นักเรียนเขียนสรุปสั้นๆ เป็นเรียงความ
8. การให้ทำแบบฝึกหัดเป็นการสรุป
9. การใช้อุปกรณ์เป็นการสรุป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการสรุปบทเรียนในแต่ละวิธีนั้น ถ้าครูขาดทักษะในการสรุปบทเรียนหรือไม่มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมก็อาจจะทำให้ผู้เรียนสามารถจับสาระสำคัญของบทเรียนไม่ได้ถูกต้องหรืออาจไม่สามารถทำความเข้าใจให้ชัดเจน ดังนั้นทักษะการสรุปบทเรียนจึงเป็นทักษะการสอนที่จำเป็นสำหรับการสอนของครูอีกทักษะหนึ่ง

3.2. ทักษะการประเมินผล ในการเรียนการสอนเมื่อผ่านขบวนการต่างๆ แล้ว ขบวนการสุดท้ายที่มีความสำคัญอีกทักษะหนึ่ง คือ ทักษะการประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น ในการประเมินผลที่ดีนั้นต้องมีการวางวัตถุประสงค์ว่าจะประเมินอะไร จะประเมินช่วงไหน เวลาไหน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะการประเมินผล หมายถึง ความสามารถในการจัดการเพื่อตัดสินใจว่าการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สิ่งที่ทำแบบนี้จะเป็นข้อมูลย้อนกลับมาสู่ครูผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลความสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนและตัวครูเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำนง ทองประเสริฐ (2515: 246 – 249) ได้กล่าวถึงในลักษณะของครูที่นักเรียนชอบมีดังนี้

1. ช่วยงานดี ช่วยอธิบายการเรียน ให้งานง่าย ชัดเจน เอาใจใส่ตรวจตรา ฉลาดในการยกตัวอย่าง ประกอบการอธิบาย
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส
3. เป็นมิตรที่ดี

4. สนใจและเข้าใจเด็ก
5. ทำให้งานเป็นที่น่าสนใจ ส่งเสริมความอยากทำงาน ทำงานให้เป็นเรื่องสนุก
6. เข้มงวดในการคุมชั้นบ้าง แต่ต้องมีการให้เกียรติบุคคลอื่น
7. ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีผู้ใดใกล้ชิดหรือสนิทเป็นพิเศษ
8. ไม่มีอารมณ์ฉุนเฉียว ไม่ยากที่จะเข้าใจ
9. ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จริง
10. บุคลิกภาพดี
11. อดทนและมีเมตตากรุณา
12. ให้ความยุติธรรม
13. วินัยดี
14. ให้เด็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
15. เข้าใจความรู้สึกของนักเรียน ทำให้เกิดความรู้สึก “สบาย” ในห้องเรียน
16. รู้จริงและทำให้คนอื่นเข้าใจได้
17. ยอมรับความคิดเห็นของเด็กและสนับสนุนให้มีการอภิปรายในชั้น
18. ไม่ทำตนให้เป็นคนรู้ทุกอย่าง
19. ให้เด็กทำงานอย่างมีเหตุผล
20. ไม่เข้มงวดบ้าบิ่น
21. ช่วยเด็กแก้ปัญหา
22. แต่งตัวดีเรียบร้อยมีรสนิยมดี
23. ไม่เก่งเกินไป
24. ทำงานอย่างมีแผน
25. กระตือรือร้น
26. ให้ความสำคัญเพียงพอ
27. การบ้านมีเหตุผล
28. เข้าใจในความแตกต่างของเด็ก
29. ตรงไปตรงมา
30. หน้าตาดีหรือดึงดูดใจ
31. สอนมากกว่าเนื้อหา
32. สนใจในกิจกรรมของนักเรียน
33. ใส่ใจในวิชา

34. ทันท่วงที
35. สุภาพอ่อนโยน
36. เสียใจดี
37. ฉลาด
38. ทันท่วงทีวัน ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง
39. ซื่อสัตย์และจริงใจ
40. มีความรู้กว้างขวาง
41. มีน้ำใจของนักกีฬา
42. ตัดสินใจดี
43. มีวัฒนธรรม

ลักษณะของครูที่นักเรียนไม่ชอบมีดังนี้

1. อารมณ์เคร่งเครียด ไม่ยิ้ม เข้าใจยาก
2. แบ่งพรรคแบ่งพวก
3. ไม่ช่วยงาน
4. ชอบทำตัวรู้ทุกอย่าง ออกจากชั้นเรียนแล้วไม่รู้จัก
5. ไม่มีเหตุผลเข้มงวด รุนแรงไม่มีเมตตา
6. ไม่ยุติธรรม
7. ไม่เข้าใจความรู้สึกของเด็ก ชอบประจานเด็กทำให้เด็กกลัว
8. ไม่เข้าใจเด็กและไม่สนใจทำความเข้าใจ
9. ใช้งานไม่มีเหตุผล
10. วินัยหย่อนยาน ไม่คุมชั้น
11. ไม่ตั้งใจสอน ชอบเอาเรื่องส่วนตัวมาพูด
12. รู้แต่ทำให้กระจ่างไม่ได้
13. ไม่ได้สอนสิ่งที่นักเรียนต้องการ
14. โง่
15. ล้าสมัย
16. ความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่ดี
17. ไม่มีมาตรฐานอ่อนแอในการทำงาน
18. งานยากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้ทำงานจนเสร็จ
19. ไม่รู้จริง

20. ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก
21. รวนเร
22. เกียจคร้าน ไม่สนใจงานสอน
23. ไม่เป็นเพื่อน
24. แสดงให้เห็นว่าชอบ นักเรียนหญิงหรือชาย
25. แต่งตัวไม่น่าดู
26. รสนิยมต่ำ
27. อ่อนแอ
28. ไม่ซื่อสัตย์ ไม่จริงใจ
29. ไม่เข้าใจในความแตกต่างของเด็ก
30. เสี่ยงไม่ดี

ชมพอลิน จันทรเรื่องเพ็ญและสุจริต เพียรชอบ (2519: 39-50) ได้ทดสอบความคิดเห็นของนิสิตปริญญาโทสองกลุ่มที่เรียนวิชาสถิติประยุกต์ ในเรื่องลักษณะของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้เรียน ปรากฏว่า ลักษณะที่สำคัญที่สุดทั้งสองกลุ่มที่ต้องการจะเห็นมีดังนี้

1. การให้คำอธิบายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย
2. การเข้าถึงความรู้สึก และแก้ปัญหาของนิสิต
3. การมีความรอบรู้ในวิชา
4. การเสนอบทเรียนเป็นระเบียบ
5. การเตรียมการสอนอย่างดีเสมอ

ธนู แสงศักดิ์ (2505: 85-100) ได้แสดงความคิดเห็น พอจะสรุปได้ว่า ครูที่ดีควรประกอบด้วยลักษณะ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี ครูต้องสนใจ เอาใจใส่ปัญหาของนักเรียนคอยตอบปัญหาข้อข้องใจให้กระจ่าง แน่แนว ไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่เยาะเย้ย รู้จักรงับอารมณ์ มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา อดทน วางตัวเหมาะสม ไม่ห่างเหิน ไม่สนิทจนเกินไป ไม่ทำให้ขายหน้า รู้จักชมเชย เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอน และความคิด ความงาม ความถูกต้องของนักเรียนอย่างมีเหตุผล

2. มีความรักในอาชีพครู มีส่วนช่วยแนะนำ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเสมอมีความรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทันสมัย ภูมิใจในอาชีพ สอนไม่อมภูมิใจร่วมมือสนับสนุนสมาคมทางวิชาชีพ หรือวิชาการศึกษา มีความสามารถในอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3. มีจรรยาบรรณครู ไม่แพร่ข่าวลือ ชื่อสัตย์ต่ออาชีพ ไม่ขโมยผลงานของคนอื่น ไม่ให้ร้ายผู้อื่น มีมารยาทในการติดต่อราชการตามสายงาน ไม่อ้างอิงศาสนา ไม่ทำให้ศาสนาอื่นเสียหาย ไม่กวดวิชานักเรียนตนเอง รักษาความลับนักเรียน ไม่โฆษณาชวนเชื่อ ไม่นำคนอื่นมาโน้มน้าให้นักเรียนฟัง ไม่เรียกร้องเงินเดือน เพื่อตนเองทำงานเต็มความสามารถ ไม่สมัครทำงานในตำแหน่งที่มีผู้ดำรงอยู่แล้ว ไม่ใช้อิทธิพลส่วนตัวในทางราชการ ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ในราชการโดยเคร่งครัด

4. มีคุณสมบัติส่วนตัวดี มีความซื่อตรง มีสติปัญญาดี เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มกระตือรือร้น คิดปรับปรุงโรงเรียน เป็นกันเองกับนักเรียน เอาใจใส่จริง ตรงต่อเวลา ให้คะแนนเที่ยงตรง เข้าใจกฎระเบียบและปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด รู้จักรักษาไม่ให้มีกลิ่นปากและกลิ่นตัว

5. มีรูปร่างและท่าทางดี มีใบหน้าสะอาด ตัดผมเรียบร้อยสุภาพ โดยโกนหนวดเครา เรียบร้อยเสื้อผ้าสะอาด รองเท้าขัดให้เป็นเงา สวมเสื้อผ้าเหมาะกับกาเทศะ รักษาท่าทางให้ดูสง่างาม ไม่สูบบุหรี่หรือสูบบุหรี่มากฝรัง หรือรับประทานอาหารขณะสอน รักษามือ เล็บให้สะอาดอยู่เสมอ รักษาฟัน ซ่อมฟันให้ดูดี ไม่มีกลิ่น

กาญจนา เชื้อทองดีและคณะ (2528: 10) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจสมรรถวิสัยของครูสอนเกษตรระดับมัธยมศึกษา โดยทำการศึกษาจากครูผู้สอนวิชาเกษตรในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของวิชาที่สอน ความเข้าใจในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การเลือกวิธีการสอน การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย มีสมรรถวิสัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี

สมศักดิ์ ทางทอง (2519: 72-73) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนด้านการควบคุมวินัยและด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูจันทบุรี พบว่าพฤติกรรมการสอนด้านการควบคุมวินัยที่ใช้มากที่สุด คือ การว่ากล่าวตักเตือนนักเรียน และใช้

น้อยที่สุด คือ การใช้คำพูดกระทบกระเทือนนักเรียน ส่วนปริมาณของพฤติกรรมการสอนด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนที่ใช้มากที่สุด คือ การยอมรับคำตอบของนักเรียน และที่ใช้น้อยที่สุด คือ การพูดถึงความยากของเนื้อหาบทเรียน นอกจากนี้จะพบว่านักศึกษาฝึกสอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันและที่สอนวิชาต่างกัน จะมีพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยนต์ ชุ่มจิต (2526: 141) อ้างถึงการวิจัยของ Beek ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของครู โดยได้สอบถามนักเรียนจำนวน 2,108 คน โดยใช้แบบสอบถามเรื่อง “ครูของฉัน” ซึ่งมีคำถามอยู่ 100 ข้อ และคำถามทั้งหมดเป็นคำถามที่ถามถึงคุณลักษณะของครูประการต่างๆ สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่ดีของครูประกอบด้วย

1. คุณสมบัติทางด้านความรัก ความเอาใจใส่นักเรียน
2. คุณสมบัติที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน คือ สามารถช่วยเหลือนักเรียนในด้านความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมบรรยากาศของห้องเรียนให้ดำเนินการไปด้วยดี
4. คุณสมบัติในการส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน
5. คุณสมบัติในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนให้ดีขึ้น

เดือนใจ เกตุษา (2527: 9) อ้างถึง Yong และ Sassonrate ได้ศึกษาโครงสร้างของพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนของอาจารย์ โดยให้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4 ประเมินพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเสมอๆ ในห้องเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาตัวประกอบได้ 9 ตัวคือ

1. ความเชื่อมั่นและทักษะในการถ่ายทอดความรู้
2. ความถี่ของการประเมินผลนักเรียน
3. ความสนใจและความรู้ในเนื้อหาวิชา
4. ครูที่น่าสนใจและเข้าใจ
5. ความกระฉ่างในวิชาที่สอน
6. ประเมินผลอย่างยุติธรรม
7. การเตรียมการบรรยาย

8. เจตคติที่ดีต่อนักเรียน
9. สื่อการเรียนที่เหมาะสม

สวัศศิษฐ์ ศรีพนมธนากร (2535: 327) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาดิเค้น พบว่าพฤติกรรมการวัด และการประเมิน การเรียนการสอนที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนได้รับการประเมิน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ สำคัญมาก และไม่มีพฤติกรรมใดที่ได้รับการประเมินว่าไม่มีความสำคัญ ส่วนพฤติกรรมการวัด และการประเมินผลการเรียนการสอนที่ปฏิบัติได้จริงในกระบวนการเรียนการสอน ได้รับการ ประเมินโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และไม่มีพฤติกรรมใดที่ได้รับการประเมินว่าปฏิบัติจริงไม่ได้ นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนที่ สำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนตามการรับรู้ของครูในระดับประถมศึกษาดิเค้นนี้ ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบสำคัญ 9 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับความสำคัญ คือ สถิติเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการเรียนการสอน การติดตามและซ่อมเสริม การแจ้งจุดประสงค์ กิจกรรมและ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

บุญเรียง ขจรศิลป์และสำเนา ขจรศิลป์ (2530: 167- 172) ได้ศึกษาการใช้ความคิดเห็น ต่อการประเมินการสอนของผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า การใช้การประเมินการสอน (ร้อยละ 76.2) เคยประเมินการสอน และผู้ที่เคยประเมินการสอนจาก แทบทุกสถาบัน ประเมินโดยให้บัณฑิตนักศึกษาปัจจุบันเป็นผู้ประเมินมีจำนวนมากที่สุด (ประมาณ ร้อยละ 32) รองลงมาคือ ผู้สอนประเมินการสอนโดยตัวผู้สอนเอง ประเด็นที่ผู้ที่เคยประเมินการ สอนประเมินคือ วิธีการสอนและเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 90 ของผู้ที่เคย ประเมินการสอน) ประเด็นรองลงมาผู้ที่เคยประเมินการสอนนำมาพิจารณาในการประเมิน คือ บุคลิกภาพของผู้สอน อุปกรณ์การสอน การวัดผลและประเมินผล เจตคติของผู้เรียนต่อเนื้อหาวิชา และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นอกจากนี้พิจารณาเจตคติต่อการประเมินการสอน จากผู้สอน 12 สถาบันอุดมศึกษาอยู่ในระดับดี โดยผู้สอนที่อายุมากกว่า 49 ปี หรือน้อยกว่ามีเจตคติ ต่อการประเมินผลการสอนในระดับดีและจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับ กระบวนการประเมินการสอน ปรากฏว่าส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้สอน ทุกคนควรได้รับการประเมิน ตลอดเวลา โดยวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สามารถใช้พิจารณาความดี ความชอบ ผลงานทางวิชาการ ผู้สอนดีเด่น ซึ่งควรมีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินการสอนใน ระดับภาควิชา ระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันและทบวงมหาวิทยาลัย ควรกำหนดเป็น

นโยบายให้ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการประเมินการสอนและผู้ที่สมควรทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินการสอนควรเป็นนิสิตนักศึกษาปัจจุบันและตัวผู้สอนเอง

ปานจิต กุ่มทรัพย์ (2530: 105-106) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครู— อาจารย์เกษตร วิทยาเขตเกษตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสอนที่ครู-อาจารย์เกษตรใช้มากที่สุด คือ การอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ การใช้กระดานดำ ส่วนทักษะการสอนที่ครู-อาจารย์เกษตรใช้น้อยที่สุดหรือไม่ได้ใช้เลย ได้แก่ การใช้สื่อประกอบเนื้อหาของบทเรียน

ประคินันท์ อุปรนัย (2527: 191) ได้กล่าวถึงในการสรุปบทเรียน ถ้าครูขาดทักษะในการสรุปบทเรียนหรือไม่มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมก็อาจจะทำให้ผู้เรียน ไม่สามารถจับสาระสำคัญของบทเรียนได้ถูกต้องหรืออาจไม่สามารถทำความเข้าใจให้ชัดเจน ดังนั้นทักษะการสรุปบทเรียนจึงเป็นทักษะการสอนที่มีความจำเป็นสำหรับการสอนของครูอีกทักษะหนึ่ง

เฉลียว บุรีภักดี (2520: 365-367) ได้ศึกษาวิจัยถึงลักษณะของครูที่ดี โดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร พระและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7,762 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าลักษณะของครูที่ไม่ชอบมากที่สุดเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ

1. ขาดความรับผิดชอบ
2. การเป็นคนเจ้าอารมณ์
3. ขาดความยุติธรรม
4. เห็นแก่ตัว
5. ประจบสอพลอ

ครูที่ชอบมากที่สุด มีลักษณะดังนี้

1. ตั้งใจสอนและสอนเข้าใจแจ่มแจ้ง
2. มีความเข้าใจและเป็นกันเองกับเด็ก
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความยุติธรรม
5. มีความเมตตา
6. ร่าเริงแจ่มใสสุภาพ

7. มีวิธีการสอนที่แปลกๆ

8. มีอารมณ์ขัน

9. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

และครูที่ดีที่พึงปรารถนาเรียงลำดับ ดังนี้

1. มีความประพฤติเรียบร้อย

2. มีความรู้ดี

3. มีบุคลิกลักษณะการแต่งกายดี

4. สอนดี

5. ตรงต่อเวลา

6. มีความยุติธรรม

7. หาคำความรู้อยู่เสมอ

8. ร่าเริงแจ่มใส

9. ซื่อสัตย์สุจริต

10. เสียสละ

Rosenshine and Furst (1971: 37-72) ได้ทำการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูประกอบด้วยกัน 11 พฤติกรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับผลผลิตของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการทำให้เข้าใจอย่างรวบรัดชัดเจน และสามารถที่จะจัดระบบงานได้เป็นอย่างดี

2. ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิธีการให้สอดคล้องกับลักษณะของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการสอนที่นำมาใช้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงหนังสือตำราให้เหมาะสมด้วย

3. ความกระตือรือร้น ลักษณะการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนระดับเสียงเวลาพูดและอื่นๆ

4. ความสนใจในภารกิจหน้าที่ หรือมีลักษณะเหมือนนักธุรกิจ พฤติกรรมของครูมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

5. ให้โอกาสแก่นักเรียนเพื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมของครูช่วยในการแนะนำให้นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการทดสอบในภายหลัง
6. ใช้ความคิดเห็นของนักเรียน รับรองความคิดเห็นของนักเรียน หรือมีการชมเชยความคิดเห็นของนักเรียน
7. ใช้วิธีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความไม่พอใจ การไม่ยอมรับ การให้คำแนะนำ หรือการแสดงผลของการใช้อำนาจ (เกี่ยวกับผลผลิตของนักเรียนในทางลบ)
8. ใช้ลักษณะของการเสนอความคิดเห็น รวมทั้งการแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดและชี้แจงการเปลี่ยนแปลงภายในบทเรียน
9. ชนิดของคำถามที่ครูใช้ เป็นคำถามในระดับต่ำหรือระดับสูง จำแนกชนิดของคำถามได้เหมาะสมตามสิ่งของ สถานที่ เหตุผลและวิธีการ
10. การไต่ถามหรือการตอบสนองต่อคำถามของนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความประณีตบรรจง
11. ระดับความยากของการสอน รวมทั้งพฤติกรรมของครูที่ให้คำชี้แจงแนะนำวัสดุอุปกรณ์ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องมีและการปฏิบัติการที่มีมาตรฐานสูงเป็นสิ่งสำคัญ

ปีนวดิ จิระนารักษ์ (2519: 101) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2518 โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการสอนทั่วไป ซึ่งศึกษาและปรับปรุงขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า รวมทั้งมีแบบสำรวจวิธีสอนของอาจารย์อีกส่วนหนึ่ง การศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมมีพฤติกรรมการสอนทั่วไปในแต่ละด้านเป็นปริมาณต่างกัน โดยที่ปริมาณของพฤติกรรมการสอนด้านต่างๆ ส่วนมากจะสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งแสดงว่าอาจารย์มีพฤติกรรมการสอนทั่วไปค่อนข้างดี พฤติกรรมการสอนทั่วไปที่มีอาจารย์มีปริมาณมากที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว รองลงมา ด้านคุณภาพของภาษาและเสียง

ซึ่งพบว่ามีปริมาณใกล้เคียงกัน ส่วนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์มีปริมาณน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการสอนการเรียนและเมื่อพิจารณาแยกในแต่ละภาควิชาพบว่า ส่วนมากได้ผลสอดคล้องใกล้เคียงกับการพิจารณาเป็นส่วนตัว

2. ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ซึ่งนิสิตเป็นผู้ประเมินพบว่า จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยของนิสิต และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต แต่ไม่ขึ้นอยู่กับเพศ และประสบการณ์การประกอบอาชีพของครูก่อนการเป็นนิสิต

3. อาจารย์ในทุกภาควิชาใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภายหลังมากที่สุด และวิธีสอนที่ใช้รองลงมาอาจารย์จะใช้วิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียว โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ใช้ค่อนข้างน้อย

สมหญิง ภาคอืด (2529: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถวิสัยที่จำเป็นของครูเกษตร ในด้านการสอนวิชาเกษตรในชั้นเรียนระดับมัธยมปลายตามทรรศนะของครู กรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูเกษตรแสดงทรรศนะเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในระดับจำเป็นมากด้านการสอนอยู่ในระดับจำเป็นมากทุกรายการ ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับจำเป็นมากทุกรายการ และด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับจำเป็นมากทุกรายการ และจากการเปรียบเทียบทัศนะของครูเกษตรที่มีระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ครูเกษตร 1-5 ปีและมากกว่า 5 ปี ปรากฏว่ามีทรรศนะไม่แตกต่างกันเกือบทุกเรื่อง และเปรียบเทียบทัศนะคติของครูเกษตรที่มีวุฒิการศึกษาสูงระดับปริญญาตรีและปริญญาโทกับวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปรากฏว่ามีทัศนะไม่แตกต่างกันเกือบทุกเรื่อง

ชม สงทิพย์ (2524: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อบทบาทของครูเกษตรตามความคิดเห็นของนิสิต ผู้สำเร็จการศึกษาและอาจารย์อาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยศึกษาความรู้ความสามารถ 8 บทบาท ได้แก่ การวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน การประเมินผลการสอน การแนะแนว การจัดการ การประชาสัมพันธ์และ มนุษย์สัมพันธ์ บทบาททางวิชาชีพและกิจกรรมนักเรียน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยมีความเห็นว่าทั้ง 8 บทบาทมีความจำเป็น

ต่ออาชีพครูเกษียณ อายุและตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ในที่สายงานและระยะเวลาในการทำงานไม่มีผลกระทบ

มานพ ภาษิตวิไลธรรม (2520: 62-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถวิสัยของครู ประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารการศึกษา โดยศึกษาสมรรถวิสัย 5 กลุ่ม คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านการแนะแนวและปกครองนักเรียน ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านการเป็นผู้นำ โดยแบ่งออกเป็น 65 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มต้องการสมรรถวิสัยของครู ประถมศึกษาที่นำมาสอบถามจำนวน 65 สมรรถวิสัย ในระดับต้องการมากหรือต้องการมากที่สุด และกลุ่มนักเรียนมีความต้องการแตกต่างกับกลุ่มครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารการศึกษาในความต้องการต่อสมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านการแนะแนว และปกครองชั้นเรียน สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์และสมรรถภาพด้านวิชาการ เป็นผู้นำของครูประถมศึกษาส่วน สมรรถภาพด้านวิชาการนั้นกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความต้องการ ไม่แตกต่างกัน ทั้งยังพบว่าการปฏิบัติของครูกับความต้องการของครูไม่แตกต่างกัน

ศุภกร โสภณวสุ (2529: 39-49) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพศึกษาศาสตร์เกษตรของครู- อาจารย์เกษตร วิทยาเขตเกษตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยทำการศึกษาเฉพาะครู – อาจารย์เกษตรที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางการศึกษาหรือไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพศึกษาศาสตร์มาก่อนและประสบการณ์สอนน้อยกว่า 3 ปี และมากกว่า 3 ปี ปัจจุบันทำการสอนในวิทยาเขตเกษตร 10 แห่ง จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า ครู – อาจารย์เกษตร ทั้ง 2 กลุ่ม ใช้ในการสอนภาคปฏิบัติการ พบว่า คัดเลือกเนื้อหาวิชามากที่สุด รองลงมา คือ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียน การคัดเลือกวัสดุ อุปกรณ์การสอน การเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของวิชาที่สอน การทำแผนการสอนระยะยาว การจัดกิจกรรมต่างๆ และการทำเอกสารประกอบการสอน ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ส่วนการปฏิบัติน้อย คือ การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนแต่ละหน่วย และเรื่องที่ปฏิบัติน้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย คือ การทำบันทึกการสอนประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

ส่วนวิธีการสอน พบว่า ครู – อาจารย์เกษตรทั้ง 2 กลุ่ม ใช้ในการสอนภาคทฤษฎี พบว่าวิธีการสอนแบบบรรยายเป็นวิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดและวิธีที่ปฏิบัติน้อย คือ วิธีการสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนค้นคว้า และวิธีที่ปฏิบัติการ

น้อยทั้ง 2 กลุ่ม คือ วิธีการสอนแบบโครงการและวิธีการสอนแบบทัศนศึกษา จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับใกล้เคียงกัน

ส่วนทักษะการสอนในการปฏิบัติการสอน พบว่า ทักษะการสอนที่ใช้ในระดับมาก คือ การอธิบายและยกตัวอย่างประกอบบทเรียน การแสดงให้ผู้เรียนเห็นเค้าโครงบทเรียน การสรุปบทเรียน แต่ละบทการนำเข้าสู่บทเรียน การใช้คำถามและการตั้งคำถาม ส่วนทักษะการสอนที่ใช้น้อย คือ การใช้แรงจูงใจในการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนประกอบบทเรียน และการเชื่อมประสบการณ์ผู้เรียนให้เข้ากับเรื่องที่สอน

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันมากเมื่อเปรียบเทียบกันในแต่ละทักษะการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน สื่อที่ใช้ส่วนมาก คือ กระดานดำ รองลงมา คือ หนังสือประกอบการเรียน และของจริง ส่วนสื่อประเภทอื่นใช้น้อย จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

พัชรีย์ พิชัยยุทธ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีสภาพการผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และมีสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูเพศชายกับเพศหญิงมีสภาพการผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาสื่อแต่ละประเภทพบว่า ประเภทสื่อวัสดุมีสภาพการผลิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูเพศชายและเพศหญิงมีสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาสื่อแต่ละประเภทพบว่า ประเภทสื่อวัสดุมีสภาพการผลิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. คุณวุฒิทางการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรีขึ้นไปมีสภาพการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนทั้งโดยภาพรวม และจำแนกตามสื่อไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 ปีขึ้นไป มีสภาพการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนทั้งโดยภาพรวม และจำแนกตามประเภทสื่อไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ครูที่เคยได้รับการอบรมสัมมนา กับครูที่ไม่เคยได้รับการอบรมสัมมนามีสภาพการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนทั้งภาพโดยรวม และจำแนกตามประเภทสื่อไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31-40 ปี และอายุสูงกว่า 40 ปี มีสภาพการผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาสื่อแต่ละประเภทพบว่า ประเภทสื่อเทคนิค/วิธีการผลิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่พบว่า ครูที่มีอายุ 31- 40 ปี และอายุสูงกว่า 40 ปี มีสภาพการผลิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

8. ครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31- 40 ปี และอายุสูงกว่า 40 ปี มีสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนทั้งโดยภาพรวม และจำแนกตามประเภทสื่อไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ระดับปัญหาในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

กฤตินี ทับทิมจรรยา (2537: 105-107) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพความต้องการและการใช้สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอ มีสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา สื่อการสอนที่มีอยู่ชำรุดขาดประสิทธิภาพ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยผลิตสื่อการสอนและไม่มีสถานที่สำหรับผลิตสื่อการสอน

ปัญหาเกี่ยวกับครูพบว่า ครูไม่มีเวลาที่จะเตรียมหรือจัดหาสื่อการสอน ครูไม่ทราบแหล่งในการจัดหาสื่อการสอนและครูไม่ทราบว่าสื่อการสอนอะไรไว้ให้บริการบ้าง ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญน้อยไม่สนับสนุนการใช้สื่อการสอน ส่วนปัญหาด้านงบประมาณพบว่า ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน งบประมาณมีจำนวนจำกัดทำให้สื่อการสอนไม่มีคุณภาพ และขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสื่อการสอนด้วย

คำสิงห์ พิบุรณภักดี (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าปัญหาพื้นฐาน คือ โรงเรียนไม่มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ครู-อาจารย์มีชั่วโมงสอนมากเกินไปและต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นอีกด้วย และสภาพการใช้สื่อการสอนครู-อาจารย์ การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อวัสดุมาก รองลงมา คือ ใช้สื่อเทคนิควิธีการ ส่วนในด้านความต้องการสื่อการสอนนั้น ครู-อาจารย์ ต้องการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุในระดับมาก รองลงมา คือ เทคนิค วิธีการและประเภทสื่ออุปกรณ์ นอกจากนี้ในด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาครู-อาจารย์มีความต้องการในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ และอยู่ในสภาพชำรุดรวมทั้งสภาพห้องเรียน ไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อบางประเภท

สาธิต มั่งคั่ง (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ คณะทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีประชากรคือ อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 พบว่า ปัญหาในการผลิตและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ส่วนใหญ่ยังขาดงบประมาณในการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ และยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วนปัญหารองลงมา คือ อาจารย์ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน ขาดเจ้าหน้าที่แนะนำช่วยเหลือในการผลิตสื่อการสอน สำหรับปัญหาในการผลิตสื่อ พบว่า สื่อการสอนมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ขาดความรู้ประสบการณ์ในการใช้สื่อการสอน ไม่มีการสำรวจการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ และขาดการนิเทศเกี่ยวกับการใช้สื่อ ด้านความต้องการในการผลิตและการใช้สื่อการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการผลิตสื่อให้เพียงพอ จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้หรือแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตสื่อการสอนและความต้องการรองลงมา คือ ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน โดยมีการสำรวจความต้องการของอาจารย์ ส่วนความต้องการในการใช้สื่อการสอนในประเภทอุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความต้องการมาก คือ เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ รองลงมา คือ เครื่องฉายสไลด์

สำหรับสื่อการสอนประเภทเทคนิค/วิธีการ พบว่า สื่อที่อาจารย์ต้องการมากที่สุด คือ การสาธิต/แสดงวิธีการ ส่วนข้อเสนอแนะและความคิดเห็น ควรมีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยตลอดเวลา โดยสำรวจความต้องการของอาจารย์ จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการผลิตสื่อและซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดให้เพียงพอ รวมทั้งการจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตและการใช้สื่อการสอนประเภทต่างๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าสมรรถวิสัยของครู มีอยู่หลายด้านด้วยกัน เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ ที่จะสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามที่ครูที่ดีพึงมี เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปสมรรถวิสัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู ก็คือ สมรรถวิสัยด้านสติปัญญา ด้านปฏิบัติการ ด้านประเมินผลการสอน ด้านการศึกษาค้นคว้า ทางด้านอารมณ์และจิตใจ สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดี ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน อีกทั้งมีความสามารถที่จะช่วยเหลือให้ผู้เรียนพึ่งตนเองและได้ช่วยให้ผู้เรียนที่ขาดความสนใจ ให้เกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน

ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สามารถจำแนกตามลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะที่ใช้ในการวางแผนการสอน ทักษะที่ใช้ในระหว่างดำเนินการสอนและทักษะที่ใช้ในขั้นเสร็จสิ้นการสอน

คำถามการวิจัย

1. สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษา 3 ลำดับแรกคืออะไร
2. นักศึกษาที่เรียนในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ต่างกันหรือไม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม การวิจัยมีวิธีการดำเนินการในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีการศึกษา 2548 ภาคปกติระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 3,102 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 2,469 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,302 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,203 คน รวมประชากรทั้งหมด 8,076 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) คือใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ชั้นปีที่ 1 จำนวน 140 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 112 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 55 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (1970) โดยมีความเชื่อมั่น 95 % รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 367 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกสุ่ม กลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ซึ่งการได้มาของขนาดกลุ่มตัวอย่างนั้นโดยใช้สูตร $A = \frac{P}{100} \times \text{อัตราส่วนร้อยละ}$

A = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี

P = จำนวนประชากร (รวมกลุ่มตัวอย่าง)

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาภาคปกติของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

	จำนวนนักศึกษา				รวม
	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	
จำนวนนักศึกษา	3,102	2,469	1,302	1,203	8,076
อัตราส่วนร้อยละ	38.4	30.5	16.3	14.8	100
รวมจำนวน กลุ่มตัวอย่าง	140	112	60	55	367

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check-list) เพื่อศึกษาสถานภาพของกลุ่มนักศึกษา จำนวน 4 ข้อ เกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี ภูมิภาคและรายได้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ เป็นแบบสอบถามแบบเรียงลำดับความสำคัญ (Ordinal scale) ของสมรรถวิสัยที่จำเป็นต่อทักษะการสอน จำนวน 8 ข้อ โดยมีการกำหนดน้ำหนักพฤติกรรมเป็น 8 ระดับ เรียงระดับตามความสำคัญ

การสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครู เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย
2. สอบถามความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการสอน และศึกษาจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมกำหนดรูปแบบของสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยตอนที่ 2 มีการกำหนดน้ำหนักพฤติกรรมเป็น 8 ระดับ โดยเรียงระดับความสำคัญในลักษณะจากมากไปหาน้อยดังนี้

1	หมายถึง	มีความสำคัญมากที่สุด
2	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 1
3	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 2
4	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 3

5	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 4
6	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 5
7	หมายถึง	มีความสำคัญรองลงมาลำดับที่ 6
8	หมายถึง	มีความสำคัญน้อยที่สุด

3. นำเครื่องมือที่สร้างไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 20 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2540: 150-151) ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.91 ซึ่งถือว่ามีความน่าเชื่อถือสูงพอสมควร สามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

$$\text{สูตร } r_\alpha = [K / (K-1)] [1 - (\sum S_i^2 / S_t^2)]$$

$$S_i^2 = \text{ความแปรปรวนของแบบสอบถาม (ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 1)}$$

$$\sum S_i^2 = \text{ผลรวมของความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ}$$

$$S_t^2 = \text{ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ}$$

$$K = \text{จำนวนข้อในแบบสอบถามทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

$$r_\alpha = \text{ค่าความเชื่อมั่น}$$

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) กล่าวคือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาภาคปกติที่เดินผ่านเข้า-ออก มหาวิทยาลัยฯ ในช่วงเช้าและช่วงเย็นของวันทำการปกติ โดยได้ดำเนินการ

สอบถามนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นใด แล้วผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถาม ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอธิบายการตอบแบบสอบถามให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมเข้าใจตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ไคสแควร์ (Chi – square test) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 104 , 119-120)

1. คำนวณร้อยละ โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 104)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	p	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การคำนวณหาค่าไคสแควร์ (Chi – square Test) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 119–120)

$$\text{สูตร } \chi^2 = \frac{\sum(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไคสแควร์
	O	แทน	ความถี่ที่เกิดขึ้นจริง (Observed Frequency)
	E	แทน	ความถี่ตามทฤษฎี หรือตามที่คาดหวัง (Expected Frequency)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

			(n = 367)
	ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	174	47.4
	หญิง	193	52.6
ชั้นปี			
	ปีที่ 1	140	38.1
	ปีที่ 2	112	30.6
	ปีที่ 3	60	16.3
	ปีที่ 4	55	15.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 367)		
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
ต่างจังหวัด	205	55.9
กรุงเทพมหานคร	162	44.1
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
1,000 – 2,500	54	14.7
2,501 – 5,000	139	37.9
มากกว่า 5,001	142	38.7
อื่นๆ	32	8.7

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาเป็นเพศหญิงและเพศชาย ในจำนวนใกล้เคียงกัน คือเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.6) เพศชาย (ร้อยละ 47.4) กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 38.1) ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 30.6) ชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 16.3) และชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 15.0) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด (ร้อยละ 55.9) และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 5001 บาท (ร้อยละ 38.7)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม

สมรรถวิสัยด้านทักษะการ สอนของอาจารย์	ลำดับความสำคัญ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. สามารถนำเข้าสู่บทเรียน ได้หลากหลายวิธี	49 (13.4%)	68 (18.5%)	45 (12.3%)	48 (13.1%)	47 (12.8%)	30 (8.2%)	33 (9.0%)	47 (12.8%)
2. สามารถอธิบายได้ กระชับชัดเจนและเข้าใจง่าย	102 (27.8%)	36 (9.8%)	49 (13.4%)	58 (15.8%)	39 (10.6%)	39 (10.6%)	29 (7.9%)	15 (4.1%)
3. สามารถใช้คำถามได้ตรง ประเด็น	43 (11.7%)	51 (13.9%)	60 (16.3%)	42 (11.4%)	49 (13.4%)	45 (12.3%)	44 (12.0%)	33 (9.0%)
4. สามารถเสริมสร้างให้ ผู้เรียนเกิดกำลังใจ	37 (10.1%)	35 (9.5%)	45 (12.3%)	70 (19.1%)	53 (14.4%)	44 (12%)	53 (14.4%)	30 (8.2%)
5. สามารถสรุปบทเรียนที่ ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย	36 (9.8%)	67 (18.3%)	48 (13.1%)	35 (9.5%)	37 (10.1%)	51 (13.9%)	46 (13.9%)	47 (12.8%)
6. สามารถเร้าให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจ	34 (9.3%)	49 (13.4%)	52 (14.2%)	35 (9.5%)	58 (15.8%)	55 (15.0%)	48 (13.1%)	36 (9.8%)
7. สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความคิด	24 (6.5%)	37 (10.1%)	37 (10.1%)	51 (13.9%)	30 (8.2%)	48 (13.1%)	75 (20.4%)	65 (17.7%)
8. สามารถใช้สื่อการสอน ได้อย่างเหมาะสม	42 (11.4%)	24 (6.5%)	31 (8.4%)	28 (7.6%)	54 (14.7%)	55 (15.0%)	39 (10.6%)	94 (25.6%)

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามความคิดเห็นของ
นักศึกษา คือ ลำดับแรกสามารถอธิบายได้กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย (ร้อยละ 27.8) ลำดับที่ 2
สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี (ร้อยละ 18.5) และสามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียน
จดจำได้ง่าย (ร้อยละ 18.3) ลำดับที่ 3 สามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น (ร้อยละ 16.3) ลำดับที่ 4
สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ (ร้อยละ 19.1) ลำดับที่ 5 สามารถเร้าให้ผู้เรียนเกิดความ
สนใจ (ร้อยละ 15.8) ลำดับที่ 6 สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด (ร้อยละ 20.4) และอันดับ
สุดท้าย คือสามารถใช้สื่อการสอน ได้อย่างเหมาะสม (ร้อยละ 25.6)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ
นำเข้าสู่เรียนได้หลากหลายวิธี

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	21 (5.7%)	31 (8.4%)	10 (27%)	19 (5.2%)	19 (5.2%)	11 (3.0%)	12 (3.3%)	17 (4.6%)	21	.584
2	18 (4.9%)	19 (5.2%)	14 (3.8%)	16 (4.4%)	15 (4.1%)	11 (3.0%)	5 (1.4%)	14 (3.8%)		
3	7 (1.9%)	10 (2.7%)	11 (3.0%)	4 (1.1%)	7 (1.9%)	5 (1.4%)	6 (1.6%)	10 (2.7%)		
4	5 (1.4%)	8 (2.2%)	10 (2.7%)	9 (2.75%)	6 (1.6%)	3 (0.8%)	8 (2.2%)	6 (1.6%)		
รวม	51	68	45	48	47	30	31	47		

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถนำเข้าสู่เรียนได้หลากหลายวิธี
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ
อธิบายได้กระชับชัดเจนและเข้าใจง่าย

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	36	15	21	25	7	14	14	8		
	(9.8%)	(4.1%)	(5.7%)	(6.8%)	(1.9%)	(3.8%)	(3.8%)	(2.2%)		
2	38	9	8	14	17	12	8	6		
	(10.4%)	(2.5%)	(2.2%)	(3.8%)	(4.6%)	(3.3%)	(2.2%)	(1.6%)		
3	17	6	9	8	5	12	2	1	21	.100
	(4.6%)	(1.6%)	(2.5%)	(2.2%)	(1.4%)	(3.3%)	(0.5%)	(0.3%)		
4	12	4	10	11	9	3	5	1		
	(3.3%)	(1.1%)	(2.7%)	(3.0%)	(2.5%)	(0.8%)	(1.4%)	(0.3%)		
รวม	103	34	48	58	38	41	29	16		

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในด้านความสามารถอธิบายได้กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย
ไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถใช้
คำถามได้ตรงประเด็น

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	17	21	26	10	21	18	18	9	21	.183
	(4.6%)	(5.7%)	(1.7%)	(2.7%)	(5.7%)	(4.9%)	(4.9%)	(2.5%)		
2	8	18	19	19	14	13	11	10		
	(2.2%)	(4.9%)	(5.2%)	(5.2%)	(3.8%)	(3.5%)	(3.0%)	(2.7%)		
3	11	5	7	5	7	5	13	7		
	(3.0%)	(1.4%)	(1.9%)	(1.4%)	(1.9%)	(1.4%)	(3.5%)	(1.9%)		
4	7	7	8	8	7	9	2	7		
	(1.9%)	(1.9%)	(2.2%)	(2.2%)	(1.9%)	(2.5%)	(0.5%)	(1.9%)		
รวม	43	51	60	42	49	45	44	33		

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น ไม่แตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ
เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	19	10	16	28	24	17	15	11		
	(5.2%)	(2.7%)	(4.4%)	(7.6%)	(6.5%)	(4.6%)	(4.1%)	(3.0%)		
2	7	11	18	20	17	16	19	4		
	(1.9%)	(3.0%)	(4.9%)	(5.4%)	(4.6%)	(4.4%)	(5.2%)	(1.1%)		
3	4	4	6	16	7	7	9	7	21	.122
	(1.1%)	(1.1%)	(1.6%)	(4.4%)	(1.9%)	(1.9%)	(2.5%)	(1.9%)		
4	7	10	5	6	5	4	10	8		
	(1.9%)	(2.7%)	(1.4%)	(1.6%)	(1.4%)	(1.1%)	(2.7%)	(2.2%)		
รวม	37	35	45	70	53	44	53	30		

จากตารางที่ 7 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ ไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถสรุป
บทเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	14	19	18	12	17	22	13	25	21	.361
	(3.8%)	(5.2%)	(4.9%)	(3.3%)	(4.6%)	(6.0%)	(3.5%)	(6.8%)		
2	10	24	16	9	8	13	20	12		
	(2.7%)	(6.5%)	(4.4%)	(2.5%)	(2.2%)	(3.5%)	(5.4%)	(3.3%)		
3	3	12	9	9	5	8	8	6		
	(0.8%)	(3.3%)	(2.5%)	(2.5%)	(1.4%)	(2.2%)	(2.2%)	(1.6%)		
4	8	13	5	5	8	8	4	4		
	(2.2%)	(3.5%)	(1.4%)	(1.4%)	(2.2%)	(2.2%)	(1.1%)	(1.1%)		
รวม	35	68	48	35	38	51	45	47		

จากตารางที่ 8 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถสรุปบทเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนจดจำ
ได้ง่าย ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ
ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	13	19	22	13	13	19	16	12	21	.400
	(3.5%)	(5.2%)	(6.0%)	(3.5%)	(7.1%)	(5.2%)	(4.4%)	(3.3%)		
2	10	9	16	11	11	15	16	15		
	(2.7%)	(2.5%)	(4.4%)	(3.0%)	(5.4%)	(4.1%)	(4.4%)	(4.1%)		
3	10	11	7	5	5	9	10	3		
	(2.7%)	(3.0%)	(1.9%)	(1.4%)	(4.1%)	(2.5%)	(2.7%)	(0.8%)		
4	1	10	7	6	6	12	6	6		
	(0.3%)	(2.7%)	(1.9%)	(1.6%)	(1.9%)	(3.3%)	(1.6%)	(1.6%)		
รวม	34	49	52	35	35	55	48	36		

จากตารางที่ 9 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอน
ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถ
กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Squaece (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	6	14	11	23	11	18	36	21	21	.223
	(1.6%)	(3.8%)	(3.0%)	(6.3%)	(3.0%)	(4.9%)	(9.8%)	(5.7%)		
2	11	13	9	15	8	14	21	21		
	(3.0%)	(3.5%)	(2.5%)	(4.1%)	(2.2%)	(3.8%)	(5.7%)	(5.7%)		
3	4	10	9	4	7	7	8	11		
	(1.1%)	(2.7%)	(2.5%)	(1.1%)	(1.9%)	(1.9%)	(2.2%)	(3.0%)		
4	2	0	8	9	4	10	11	11		
	(0.5%)	(0%)	(2.2%)	(2.5%)	(1.1%)	(2.7%)	(3.0%)	(3.0%)		
รวม	23	37	37	51	30	49	76	64		

จากตารางที่ 10 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอน
ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ในด้านความสามารถใช้
สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม

ชั้นปี	ลำดับความสำคัญ								df	Pearson Chi-Square (Sig.)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1	16	9	15	10	16	23	14	37		
	(4.4%)	(2.5%)	(4.1%)	(2.7%)	(4.4%)	(6.3%)	(3.8%)	(10.1%)		
2	10	9	12	8	13	19	12	29		
	(2.7%)	(2.5%)	(3.3%)	(2.2%)	(3.5%)	(5.2%)	(3.3%)	(7.9%)		
3	3	3	2	9	17	7	4	15	21	.039*
	(0.8%)	(0.8%)	(0.5%)	(2.5%)	(4.6%)	(1.9%)	(1.1%)	(4.1%)		
4	13	3	2	2	9	6	8	12		
	(3.5%)	(0.8%)	(0.5%)	(0.5%)	(2.5%)	(1.6%)	(2.2%)	(3.3%)		
รวม	42	24	31	29	55	55	38	93		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอน
ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม ในด้านความสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม
นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อวิจารณ์

จากผลการศึกษาเรื่องสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สามารถให้ข้อวิจารณ์ได้ดังนี้

1. จากการพิจารณาผลการวิจัยเพื่อตอบคำถามในการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 มีความเห็นว่าสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่มีความสำคัญมากที่สุด ในลำดับแรกๆ คือ สามารถอธิบายได้กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี สามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายและสามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ชมเพลิน จันทรเรื่องเพ็ญและสุจิตร เพียรชอบ (2519: 39-50) ได้สอบถามความคิดเห็นของนิสิตปริญญาโทสองกลุ่มที่เรียนวิชาสถิติประยุกต์ในเรื่องลักษณะของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้เรียน ปรากฏว่าลักษณะที่สำคัญที่สุด ที่ทั้งสองกลุ่มต้องการ คือ การให้คำอธิบายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย พนิต เข้มทอง (2528: 32-37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยเฉพาะนักศึกษาที่ออกฝึกสอน ในช่วงปีการศึกษา 2526 – 2527 และ ปีการศึกษา 2527 – 2528 พบว่า ความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนต่อสมรรถวิสัย ในการถ่ายทอดความรู้มีค่าสูงเมื่อเทียบกับสภาพที่เป็นจริง และมีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติมาก ได้แก่ ความสามารถและทักษะในการนำเข้าสู่บทเรียน ความสามารถและทักษะในการอภิปราย ความสามารถและทักษะในการสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา และความสามารถและทักษะในการสอน ศุภกร โสภณวสุ (2529: 39-49) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพศึกษาศาสตร์เกษตร ของครู- อาจารย์เกษตร วิทยาเขตเกษตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยทำการศึกษาเฉพาะครู – อาจารย์เกษตรที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านการศึกษา หรือไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพศึกษาศาสตร์มาก่อนที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 3 ปี และมากกว่า 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า ครู – อาจารย์เกษตรทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการฝึกอบรมในด้านการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบบทเรียน การแสดงให้ผู้เรียนเห็นเค้าโครงบทเรียน การสรุปบทเรียนแต่ละบท การนำเข้าสู่บทเรียน การใช้คำถามและการตั้งคำถาม

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วจึงสรุปได้ว่า การอธิบายได้กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี สามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายและสามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น เป็นสิ่งสำคัญมากของสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ทั้งนี้เพราะในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี เป็นต้นหรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ ดังนั้น การอธิบายได้กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย จึงเป็นทักษะที่จำเป็นในการสอน เพราะเป็นการสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนให้ข้อมูล การอธิบายที่จะต้องได้นือหาสาระที่กระชับและตรงประเด็น น่าสนใจอันจะทำให้ผู้เรียนติดตามบทเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนความสามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี เป็นทักษะในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในขณะเริ่มต้นบทเรียนให้มาอยู่ที่การสอนของผู้สอนทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้บทเรียนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของบทเรียนชัดเจนและสามารถนำความรู้และทักษะที่มีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนที่จะสอนได้ ในขณะที่ความสามารถในการสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย เป็นทักษะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำบทเรียนและเชื่อมโยงสู่บทเรียนใหม่ได้อย่างต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนใหม่กับบทเรียนเก่าได้อย่างรวดเร็ว สำหรับความสามารถในการใช้คำถามได้ตรงประเด็น เป็นทักษะที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นการเร่งเร้าและดึงดูดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนตลอดเวลาเป็นการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้ดีขึ้นด้วย

2. จากการพิจารณาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านความสามารถในการใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ของนักศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ซึ่งมีผลต่อการรับรู้สื่อต่างกัน ดังที่สุนันท์ สังข์อ่อง (2526: 12) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ ผลมาจากการได้รับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ ผ่านสื่อต่างๆ ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันจะรับรู้สื่อได้แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่ง สายสมร ศรีสุขประเสริฐ (2542: 83-88) กล่าวว่า ในการเลือกสื่อที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนผู้สอนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติและข้อจำกัดของสื่อภายใต้ปัจจัยต่างๆ

ได้แก่ ราคา จำนวนผู้เรียน วุฒิภาวะของผู้เรียน เนื้อหาวิชา สถานการณ์ เวลา และสถานที่ นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของพัชรีย์ พิชัยยุทธ์ (2546: บทคัดย่อ) เรื่อง สภาพและปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31-40 ปี และอายุสูงกว่า 40 ปี มีสภาพการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าครูที่มีช่วงอายุต่างกันอาจผลิตและใช้สื่อที่แตกต่างกัน ทำให้นักศึกษารับรู้สื่อในการสอนของอาจารย์แตกต่างกันด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้สื่อในการเรียนการสอนมีผลต่อการรับรู้ของผู้เรียนและผู้เรียนที่มีประสบการณ์ต่างกันรับรู้สื่อต่างกัน รวมทั้งผู้สอนที่มีช่วงอายุต่างกันใช้และผลิตสื่อต่างกัน ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อการสอนผู้สอนจึงต้องมีทักษะในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงคุณลักษณะและข้อจำกัดต่างๆ ของสื่อภายใต้ปัจจัย ด้านประสบการณ์และจำนวนของผู้เรียน เนื้อหาวิชา สถานการณ์ เวลา สถานที่ และราคาเป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

1. สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ตามความคิดเห็นของนักศึกษา
2. เปรียบเทียบสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภาคปักษ์ระดับปริญญาตรี จำนวน 367 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยแจกความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ไคสแควร์ (Chi – square test) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย

คำถามในการวิจัยข้อ 1 สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา 3 ลำดับแรกคืออะไร

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1- 4 ที่มีต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยเรียงลำดับความสำคัญจากสมรรถวิสัยด้านทักษะที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอน 3 ลำดับแรก ลำดับที่ 1 คือ สามารถอธิบายได้ กระชับ-ชัดเจนและเข้าใจง่าย (ร้อยละ27.8) ลำดับที่ 2 คือ สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้

หลากหลายวิธี (ร้อยละ18.5) และสามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย (ร้อยละ18.3) ลำดับที่ 3 คือ สามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น(ร้อยละ16.3)

คำถามในการวิจัยข้อ 2 นักศึกษาที่เรียนในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ต่างกันหรือไม่

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1- ชั้นปีที่ 4 ที่มีต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความคิดเห็นต่อสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านความสามารถในการใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 ซึ่งมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยฯ ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ในระหว่างปีภาคเรียนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิผลในการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
2. มหาวิทยาลัยฯ ควรให้การสนับสนุนการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งเสริมทักษะการสอนต่างๆ เช่น ทักษะการอธิบายและการยกตัวอย่าง ทักษะการนำเข้าสู่เนื้อหา ทักษะการสรุปบทเรียน ทักษะการตั้งคำถามเป็นต้น เพื่อให้อาจารย์สามารถศึกษาค้นคว้าและฝึกทักษะด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง การพัฒนาทักษะการสอน ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ เพื่อนำมาปรับปรุงพฤติการณ์การใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์
2. การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนของอาจารย์
3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสอนด้านต่างๆ ต่อประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กาญจนา เกียรติประวัติ. 2524. **วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน**. กรุงเทพมหานคร.

บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

กาญจนา เชื้อทองดี, สงวน แก้วมรกต, โสภณ ชนะมัย, สุรชัย จุฬคุปต์, สมมาตร ชื่นอ้อม, พิศพงษ์ ทิพนาค, จุฬารัตน์ เตชะเพ็ญเลิศ, ชนะ วันหนูน, ประภัสสร ลุประสงค์ และ เสาวภา ลีวัฒนาการ. 2528. **การสำรวจสมรรถวิสัยของครูสอนเกษตรระดับมัธยมศึกษา**. ภาควิชาอาชีวศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัครา)

กิตติศักดิ์ ขันการ. 2529. **พฤติกรรมการสอนวิชาสุศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา เขตการศึกษา 8**. กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมสามัญศึกษา. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกรียง เอี่ยมสกุล. 2511. **โรงเรียนประถมศึกษากลปฏิบัติ**. พระนคร. โรงเรียนการช่างวุฒิศึกษา. (แผนกการพิมพ์)

กฤตินี ทับทิมจรรยา. 2537. **การศึกษาสภาพความต้องการและการใช้สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะกรรมการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษา. 2518. **การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการฝึกหัดครู. 2526. **แนวทางปฏิรูปการฝึกหัดครูไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

- คำสิงห์ พิบูลย์ภักดี. 2537. **สภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครู
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จำนง ทองประเสริฐ. 2515. **ศาสนา ปรัชญา ประยุกต์สำหรับครู.** กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์แพร่พิทยา.
- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. 2527. “สมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์”. น.15. **เอกสารการสอนหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช ชุดวิชาการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- เฉลียว บุรีภักดี. 2520. **ลักษณะครูที่ดี.** หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ. (อัครสำเนา)
- ชม สงทพิพย์. 2524. **ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อบทบาทของครูเกษตรตามความคิดเห็นของ
นิสิตที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์อาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคุรุศาสตร์เกษตร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวาล แพร่ตกุล. 2509. **เทคนิคการวัด.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2525. **ทักษะและเทคนิคการสอน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา. 2519. “แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู”. **ครูปริทัศน์.** 1 (พฤษภาคม
2519): 10.
- ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ และสุจิต เพียรชอบ. 2519. “การสอนในแบบต่างๆ ใน
ระดับอุดมศึกษา”. **วารสารครูศาสตร์.** 6 (พฤษภาคม 2519): 12-15.

- ชัยพร วิชชากุล. 2518. การสอนในระดับอุดมศึกษา การสอนและการวัดผลการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัคราณา)
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2528. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ณรงค์ เทียนส่ง. 2541. “การประกันคุณภาพการศึกษา” วารสารศรีปทุม 1 (กรกฎาคม –
ธันวาคม 2541): 31 – 39.
- เตือนใจ เกตุษา. 2527. “ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. รายงานผลการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย
รามคำแหง. อ้างถึง G.D. Yong and J.M. Sassonrate. 1969. “ Student Personality
Correlates of Teacher Rating”. 55 (January 1974) : 44-52.
- ธนู แสงศักดิ์. 2505. “ครูดี” วิทยากรย์. ปีที่ 2 (กุมภาพันธ์): 85-100.
- ธนิญ ญาณพิทักษ์. 2516. “รูปแบบ”. มิตรครู. 15 (พฤศจิกายน 2516): 17.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2532. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์ และสำเนา ขจรศิลป์. 2530. “การใช้ความคิดเห็นต่อการประเมินการสอนของ
ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย”. วิทยาสารเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์. 8 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2530): 167-172.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. 2526. “ทักษะการสรุปบทเรียน”. น.1-2. เอกสารการฝึกสอนโครงการจัดการ
ฝึกสอนแบบจุลภาค. ภาควิชาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
(อัคราณา).

- ปานจิต ตุ่มทรัพย์. 2530. สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของครู-อาจารย์เกษตร วิทยาเขตเกษตร
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาคุรุศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิ่นวดี จิระนารักษ์. 2519. การศึกษาการสอนทั่วไปของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ประดิษฐ์ อุปรนัย. 2527. “จิตวิทยาเกี่ยวกับผู้สอนในระบบการเรียนการสอน”. น. 140-194.
เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ชุดวิชาวิทยาการการสอน (หน่วยที่ 1-7).
กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิคตอรีพอยท์.
- พัชรีย์ พิชัยยุทธ์. 2546. สภาพและปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. สถาบันราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.
- พนิต เข้มทอง. 2528. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอน ของนักศึกษาฝึกสอน สาขา
ศึกษาศาสตร์เกษตร คณะศึกษาศาสตร์. ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัคราณา)
- พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์. 2526. “ทักษะในวิชาสังคม” น. 50-57. เอกสารการสอน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ชุดวิชาสังคมศึกษา (หน่วยที่ 5-9). กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์หนึ่งเจ็ดการพิมพ์. อ้างถึง Good, Carter V. 1959. Dictionary of Education.
New York: McGraw – Hill Book Co.
- มานพ ภาษิตวิไลธรรม. 2520. สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัด
สกลนคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ยนต์ ชุ่มจิต. 2526. **ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

รุ่งทิวา ศรีจักรกร. 2527. **วิธีการสอนทั่วไป**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา)

รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2540. **วิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

ละเมียด ลิมอักษรและเชื้อ สาริมาณ. 2527. **วิชาครูตอน 2 หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร.
โรงพิมพ์ครุสภา

วินิจ เกตุขำและชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2522. **หลักการสอนและการเตรียมฝึกประสบการณ์
ภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พีรวัฒน์.

ศุภกร โสภณวสุ. 2529. **ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพศึกษาศาสตร์ของครู - อาจารย์
เกษตร วิทยาเขตเกษตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาคุรุศาสตร์เกษตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. 2529. **สรุปผลการวิจัยและสัมมนาของโครงการ
การปฏิรูปการฝึกหัดครู**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

สุกัญญา ธารีวรรณและคณะ. 2520. **ทักษะการสอนและการเตรียมประสบการณ์ ภาคปฏิบัติ**.
กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์.

สาธิต มั่งคั่ง. 2542. **ปัญหาและความต้องการในการผลิตและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์
คณะทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

สายสมร ศรีสุขประเสริฐ. 2542. **สื่อการสอนวิชาเกษตร**. ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สาโรช บัวศรี. 2519. **มาตรการพื้นฐานบางประการสำหรับครูที่ดี**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุนันท์ สังข์อ่อง. 2526. **สื่อการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร . โอเดียนสโตร์.

สุภาพ วาดเขียน. 2519. **ทำอย่างไรนักศึกษาครูจึงจะสอนได้ดี**. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์.

สุรินทร์ ศรีศิริ. 2521. “ครูวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า”. **มิตรครู**. 21(กุมภาพันธ์ 2521): 14.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543. **การวิจัยและประเมินคุณภาพ-ประสิทธิผลการศึกษา ปีการศึกษา 2540 เล่มที่ 2 ปัจจัยและกระบวนการที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สมหญิง ภาคอ้อ. 2529. **สมรรถวิสัยที่จำเป็นของครูเกษตรในการสอนวิชาเกษตรในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามทฤษฎีของครูเกษตร กรมสามัญศึกษาใน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาคุรุศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ ทางทอง. 2519. **พฤติกรรมการสอนเกี่ยวกับความวินัยและส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษาฝึกสอนในวิทยาลัยครูจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา, วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร.

สมสุดา ผู้พัฒน์. 2522. **ปรัชญาละความมุ่งหมายการศึกษาเกษตร น. 12-16 เอกสารประกอบ การสอน หลักการศึกษาเกษตร. ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัครา)**

สุรินทร์ เขียวถาวร. 2524. **การศึกษาสมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาวุฒิปริญญาตรี ในจังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์- การสอน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างถึง H. Coker. 1976. "Identifying and Measuring Teachers' Competencies: The Carroll Country Project". **The Journal of Teacher Education.** 27 (January 1976): 54**

สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร. 2535. **การศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูประถมดีเด่น. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษา และวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา, ครั้งที่ 8, 13-17 กันยายน 2536. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ.**

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2519. **เอกสารการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบจุดภาค. หน่วยศึกษานิเทศก์. (อัครา)**

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2520. **ทักษะการใช้คำถาม. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. (อัครา)**

อัญชติ แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ. 2523. **หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร. เฉลิมชัยการพิมพ์.**

อุทุมพร ทองอุไร. 2518. **"การประเมินผลการสอนของอาจารย์". ในการสอนและวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัครา)**

อรพรรณ ต้นบรรจง และ สาโรจน์ แผงยัง. 2528. รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจสมรรถวิสัย
 ของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. โครงการวิจัยที่ ส. ศ. 5. 28 คณะ
 ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างถึง H. Coker. 1976. "Identifying and
 Measuring Teachers' Competencies: The Carroll Country Project". **The Journal of
 Teacher Education**. 27 (January 1976): 54

Anderson, H.O. 1969. **Reading in Science Education for the Secondary School**.
 New York: The Macmillan Co.

Coker, H. 1976. "Identifying and Measuring Teachers' Competencies: The Carroll Country
 Project". **The Journal of Teacher Education**. 27 (January 1976): 54

Good , C.V. 1959. **Dictionary of Education**. New York: Mc.Graw – Hill Book Company.

Hall ,G.E. and H.L. Jones . 1976. **Competencies Based Education**. New York:
 Prentice – Hall

Hoover, K.H. 1980. **College Teaching Today**. Boston: Allyn and Bacon, Inc.

Krejcie, R.E. and D.W. Morgan. 1970. " Determining Sampling Size for Research Activites".
Educational and Psychological Measurement. 30 (January 1970): 607-610

Rosenshine, B. and N.F. Furst. 1971. "Research on Teacher Performance Criteria". pp. 37-72.
Research in Teacher Education. Engwood Clitts, New Jersy: Perntice-hall, Inc.

Shuell, T.J. 1971. **Learning and Instruction**. Belmont: Wadsworth.

Weigand, J.E. 1977. **Imlementing Teacher Competencies**. New York: McGraw – Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ที่ ศธ. 0513.109/ 036

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

12 เมษายน 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน ผศ.อดิพล เป็ยทอง

ด้วยนายชินกร จิรบวรจริตกุล นิสิตปริญญาโท สาขาครุศาสตร์เกษตร ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภายใต้การควบคุมของ

1. รศ.สายสมร	ศรีสุขประเสริฐ	ประธานกรรมการ
2. ผศ.ดร.จุฬารัตน์	วัฒนะ	กรรมการวิชาเอก
3. ศ.ดร.สายัณห์	ทศศิริ	กรรมการวิชารอง

ในการทำวิจัยดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระสำคัญ ประเด็นต่างๆ ของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในขั้นตอนการวิจัยต่อไป ในการนี้ภาควิชาฯ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนของอาจารย์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือให้แก่นิสิตต่อไปด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พีรพงศ์ ทิพนาค
(รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค)
หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา

โทร.579-7143, 942-800 ต่อ 1825

ที่ ศธ. 0513.109/ 036

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

12 เมษายน 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน ผศ.ดร.สถาพร ถาวรธิวาสัน

ด้วยนายชินกร จิรบजरจิตกุล นิสิตปริญญาโท สาขาคุรุศาสตร์เกษตร ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภายใต้การควบคุมของ

1. รศ.สายสมร	ศรีสุขประเสริฐ	ประธานกรรมการ
2. ผศ.ดร.จุฬารัตน์	วัฒนะ	กรรมการวิชาเอก
3. ศ.ดร.สายัณห์	ทศศิริ	กรรมการวิชารอง

ในการทำวิจัยดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระสำคัญ ประเด็นต่างๆ ของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในขั้นตอนการวิจัยต่อไป ในการนี้ภาควิชาฯ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนของอาจารย์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือให้แก่นิสิตต่อไปด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พีรพงศ์ ทิพนาค
(รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค)
หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา

โทร.579-7143, 942-800 ต่อ 1825

ที่ ศธ. 0513.109/ 036

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

12 เมษายน 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน อาจารย์กัญญ์วิญญาณ์ เรื่องพงษ์

ด้วยนายชินกร จิรบजरจิตกุล นิสิตปริญญาโท สาขาครุศาสตร์เกษตร ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภายใต้การควบคุมของ

1. รศ.สายสมร	ศรีสุขประเสริฐ	ประธานกรรมการ
2. ผศ.ดร.จุฬารัตน์	วัฒนะ	กรรมการวิชาเอก
3. ศ.ดร.สายัณห์	ทศศิริ	กรรมการวิชารอง

ในการทำวิจัยดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระสำคัญ ประเด็นต่างๆ ของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในขั้นตอนการวิจัยต่อไป ในการนี้ภาควิชาฯ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนของอาจารย์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือให้แก่นิสิตต่อไปด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พีรพงศ์ ทิพนาค
(รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค)
หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา

โทร.579-7143, 942-800 ต่อ 1825

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.อดิพล เปียทอง
โปรแกรมวิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2. ผศ.ดร.สถาพร ถาวรธิวาสันต์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
คณะเกษตรและชีวภาพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3. อาจารย์กัญญ์วิญญาณ์ เรืองพงษ์
สาขาวิชาการผลิตและการจัดการพืชเพื่อชุมชนเมือง
คณะเกษตรและชีวภาพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ ตามสภาพความเป็นจริงในความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. โปรดตอบคำถามในแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ผล
2. ข้อมูลในแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับ และนำไปใช้ในเพื่อการทำวิจัยเท่านั้น
3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

*** ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ ***

นายชินกร จิรขจรจิตกุล
นิสิตปริญญาโท สาขาคุรุศาสตร์เกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่

- ปี 1
 ปี 2
 ปี 3
 ปี 4

3. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน

- ต่างจังหวัด
 กรุงเทพมหานคร
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. รายได้ของท่านต่อเดือน

- 1,000 – 2,500 บาท
 2,501 – 5,000 บาท
 มากกว่า 5,001
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ราชภัฏจันทรเกษม

คำชี้แจง โปรดใส่หมายเลขหรือตัวเลขในช่องระดับความสำคัญที่เห็นว่าเกี่ยวกับสมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์ เรียงลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ จาก 1 -8 (หมายเลข 1 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด - 8 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด) โดยใส่หมายเลขไม่ซ้ำกัน

สมรรถวิสัยด้านทักษะการสอนของอาจารย์	ระดับความสำคัญ
1. สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้หลากหลายวิธี	
2. สามารถอธิบายได้กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย	
3. สามารถใช้คำถามได้ตรงประเด็น	
4. สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ	
5. สามารถสรุปบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย	
6. สามารถเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ	
7. สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด	
8. สามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม	

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ —นามสกุล	นายชินกร จิรขจรจิตกุล
วัน เดือน ปี ที่เกิด	3 พฤษภาคม 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	1.ประถมศึกษา โรงเรียนแม่พระประจักษ์ 2.มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบางลี่วิทยา 3.มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสันติราษฎร์ วิทยาลัย 4.ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทรเกษม
ผลงานดีเด่นและ/หรือรางวัลทาง วิชาการ	-
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	-